

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۷/۲۸	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱	معادل معنایی واژه «پایمرد» را در بیت زیر بیابید. «شفیع مطاع نبی کریم قسیم جسیم نسیم وسیم.»	۰/۵
۲	معنی هریک از واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. الف) گویند که بطی در آب روشنایی ستاره می‌دید... ب) نخستین بار گفتش کز کجایی؟ بگفت از دارملک آشنایی	۰/۵
۳	در هریک از موارد زیر، یک نادرستی املائی یا رسم‌الخطی وجود دارد؛ آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید. الف) واصفان هلیه جمالش به تحیر منسوب که: «ما عرفناک حق معرفتک». ب) فراش باد سبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بی‌رورد.	۱
۴	در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املائی وجود دارد؛ آن دو را بیابید و صورت درستشان را بنویسید. «شبه و همسان - عز و زل - دست انابت - مفرح ذات - ثواب و مصلحت - غریق بحر خدا»	۱
۵	کاربرد «را» در گزینه با کاربرد آن در سایر گزینه‌ها متفاوت است. الف) کان سوخته را جان شد و آواز نیامد. ب) گفت: «نزدیک است والی را سرای آنجا شویم» ج) اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده. د) به خاطر داشتم چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیه اصحاب را.	۰/۵
۶	در ابیات زیر ضمایر متصل را بیابید و نقش دستوری آن‌ها را بنویسید. الف) لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی ب) خواب و خورت ز مرتبه خویش دور کرد آن‌که رسی به خویش که بی‌خواب و خور شوی	۱
۷	در هر یک از ابیات زیر «حذف فعل» را بیابید و نوع آن را مشخص نمایید. الف) بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد ب) گفت: «نزدیک است والی را سرای آن‌جا شویم» گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟»	۱
۸	در ابیات زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. الف) گفت: «نزدیک است والی را سرای آنجا شویم» گفت: والی از کجا در خانه خمار نیست؟ ب) گفت: «تا داروغه را گویم، در مسجد بخواب گفت: مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست» ج) زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست	۱/۵

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۹	بیت زیر با کدام گزینه کامل می‌شود؟ الف) در راه ذوالجلال چو بی‌پاوسر شوی ج) گر نور عشق حق به دل و جانت اوفتد زین پس شکی نماند که صاحب‌نظر شوی ب) بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود د) وجه خدا اگر شودت منظر منظر	۰/۵
---	--	-----

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۷/۲۸	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱	معادل معنایی واژه «پایمرد» را در بیت زیر بیابید. «شفیع مَطاع نبی کریم قسیم جسیم نسیم وسیم.»	۰/۵
۲	معنی هریک از واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. الف) گویند که بَطّی در آب روشنایی ستاره می‌دید... ب) نخستین بار گفتش کز کجایی؟ بگفت از دارملک آشنایی	۰/۵
۳	در هریک از موارد زیر، یک نادرستی املایی یا رسم الخطی وجود دارد؛ آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید. الف) واصفان هلیه جمالش به تحیر منسوب که: «ما عرفناک حق معرفتک». ب) فراش باد سبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بیورود.	۱
۴	در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املایی وجود دارد؛ آن دو را بیابید و صورت درستشان را بنویسید. «شبه و همسان - عزّ و زُل - دست انابت - مفرّح ذات - ثواب و مصلحت - غریق بحر خدا»	۱
۵	کاربرد «را» در گزینه با کاربرد آن در سایر گزینه‌ها متفاوت است. الف) کان سوخته را جان شد و آواز نیامد. ب) گفت: «نزدیک است والی را سرای آنجا شویم» ج) اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده. د) به خاطر داشتم چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیه اصحاب را.	۰/۵
۶	در ابیات زیر ضمایر متصل را بیابید و نقش دستوری آن‌ها را بنویسید. الف) لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی ب) خواب و خورت ز مرتبه خویش دور کرد آن‌که رسی به خویش که بی‌خواب و خور شوی	۱
۷	در هر یک از ابیات زیر «حذف فعل» را بیابید و نوع آن را مشخص نمایید. الف) بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد ب) گفت: «نزدیک است والی را سرای آن‌جا شویم» گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟»	۱
۸	در ابیات زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. الف) گفت: «نزدیک است والی را سرای آنجا شویم» گفت: والی از کجا در خانه خمار نیست؟ ب) گفت: «تا داروغه را گویم، در مسجد بخواب گفت: مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست» ج) زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست	۱/۵

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۹	بیت زیر با کدام گزینه کامل می‌شود؟ الف) در راه ذوالجلال چو بی‌پاوسر شوی ج) گر نور عشق حق به دل و جانت اوفتد زین پس شکی نماند که صاحب‌نظر شوی ب) بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود د) وجه خدا اگر شودت منظر منظر	۰/۵
---	--	-----

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۷/۲۸	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

۱۰	مصراع دوم بیت زیر را بنویسید. «در مکتب حقایق پیش ادیب عشق»	۰/۵
۱۱	شعر «مست و هشیار» را سروده‌است و کتاب «کلیله و دمنه» را ترجمه کرده‌است.	۱
۱۲	دو عبارت زیر چه آرایه ادبی مشترکی دارند؟ الف) عشق هر کسی را به خود راه ندهد و به همه جایی مأوا نکند. ب) در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکری واجب.	۰/۵
۱۳	مفهوم نمادین هر یک از موارد مشخص شده را بنویسید. الف) ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد ب) دست از می وجود چو مردان ره بشوی تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی	۱
۱۴	هر یک از اصطلاحات زیر برای کدام بیت مناسب است؟ (یک اصطلاح اضافه است. / هر اصطلاح یک بار استفاده شود) «موقوف‌المعانی، طنز، استفهام انکاری، مناظره» الف) با محتسبم عیب مگویند که او نیز پیوسته چو ما در طلب عیش مدام است ب) بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک؟ بگفت آنگه که باشم خفته در خاک ج) گفت مست: «ای محتسب بگذار و رو از برهنه کی توان بردن گـرو؟»	۱/۵
قلمرو فکری (۸ نمره)		
۱۵	معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. الف) پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد. ب) یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فروبرده بود. پ) عصا را تاکی به قدرت او شهد فایق شده. ت) بگفت: «آن جا به صنعت در چه کوشند؟» ث) گفت: «دیناری بده پنهان و خود را وارهان» ج) گفت: «از بهر غرامت جامه‌ات بیرون کنم» گفت: «کار شرع کار درهم و دینار نیست» گفت: «پوسیده است، جز نقشی ز پود و تار نیست»	۰/۵ ۰/۵ ۱ ۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۷۵
۱۶	در متن زیر به کدام یک از صفات خداوند اشاره نشده است؟ «باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده؛ پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه روزی به خطای منکر نبُرد.» الف) ستار العیوب ب) علام الغیوب ج) رزاقیت د) رحمانیت	۰/۵
۱۷	با توجه به بیت زیر چرا سعدی به کسانی که ادعای شناخت خدا را دارند، «بی‌خبران» گفته است؟ «این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند کان را که خبر شد، خبری باز نیامد»	۰/۵

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۷/۲۸	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

۱۸	با توجه به بیت زیر دلیل اصلی بیزاری شاعر از واعظ چیست؟ «دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگوی من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم»	۰/۵
۱۹	مفهوم مشترک دو بیت زیر چیست؟ الف) گفت مست: «ای محتسب بگذار و رو از برهنه کی توان بردن گرو؟» ب) گفت: «از بهر غرامت جامه‌ات بیرون کنم» گفت: «پوسیده است، جز نقشی ز بود و تار نیست»	۰/۵
۲۰	در هریک از موارد زیر مقصود از قسمت‌های خط‌کشیده شده چیست؟ الف) چه غم دیوار امت را که دارد چو تو پشتیبان؟ چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان؟ ب) یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فروبرده بود و در بحر مکاشفت مستغرق شده؛ آن‌گه که از این <u>معاملت</u> باز آمد....	۱
۲۱	در هر یک از بیت‌های زیر بر چه موضوعی تأکید شده است؟ الف) گفت: «باید حد زند هشیار مردم مست را» گفت: «هشیاری بیار، اینجا کسی هشیار نیست!» ب) گفت: «می بسیار خوردی زان چنین بی خود شدی» گفت: «ای بیهوده‌گو، حرف کم و بسیار نیست»	۱
	موفق باشید.	۲۰

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۷/۲۸	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۶ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی		گروه آموزشی ماز	
ردیف	پاسخنامه	نمره	

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱	مصحح شو: شفیع (۰/۵ نمره) نکته طلایی: طراحان سؤال در بخش لغت، برای پرهیز از اختلاف نظر بین مصححین، معمولاً واژه‌ها را فقط از واژه‌نامه پایان کتاب درسی طرح می‌کنند و اگر هم واژه‌ای خارج از واژه‌نامه بیاورند، بیشتر واژه‌هایی را انتخاب می‌کنند که هم ساده باشند و هم پاسخ واحد و مشخصی داشته باشند. نقشه نهایی: برخی از واژه‌ها هستند که یادگیری و به خاطر سپردن معنی آن‌ها آسان و برخی دیگر بنا به دلایلی، دشوار است. حال اگر این معنی دشوار، دومین یا سومین معنی واژه در واژه‌نامه کتاب درسی هم باشد وضع بدتر می‌شود؛ مثل همین واژه «شفیع» که معنی اول آن (شفاعت‌کننده) آشنا و آسان، ولی معنی دیگر آن (پایمرد) ناآشنا و غریب و دشوار است. برای گرفتن نمره کامل بخش لغت، لازم است این‌گونه معانی واژه‌ها را برجسته کنید و با تکرار و تمرین، کاملاً بر آن‌ها مسلط شوید.	۰/۵
۲	مصحح شو: الف) مرغابی (۰/۲۵) (ب) سرزمین (۰/۲۵) (به پاسخ‌های مشابه نمره تعلق گیرد: کشور، وطن، دیار و...) نقشه نهایی: طراحان حرفه‌ای گاهی در بخش لغت واژه‌هایی می‌دهند که نه می‌توانید از طریق ریشه‌یابی و هم‌خانواده معنی آن‌ها را استخراج کنید و نه از طریق جمله‌سازی و نه از هیچ راه دیگری؛ فقط از یک راه می‌توانید به آنها پاسخ دهید و آن این است که با مطالعه دقیق واژه‌نامه، با این گونه واژه‌ها و معانی آن‌ها از قبل آشنا شده باشید؛ مثل همین واژه «بط». البته ممکن است طراح با آوردن واژه‌هایی مثل «غوک»، «بوم» و امثالهم سطح دشواری سؤال را افزایش دهد. در توضیح قسمت «ب» نیز به خاطر داشته باشید که تقریباً همه سوالات لغت از بخش واژه‌نامه کتاب درسی طراحی می‌شود؛ و حتماً متوجه شده‌اید که در واژه‌نامه فقط واژه‌های بخش اصلی درس نیامده، بلکه واژه‌های مهم گنج حکمت، شعرخوانی، روان‌خوانی و حتی ابیات و عبارات جدید داخل کارگاه متن‌پژوهی هم آمده‌است (مثل همین واژه «دار ملک» که در شعر کارگاه متن‌پژوهی آمده، ولی در واژه‌نامه معنی شده است)؛ بنابراین در بخش لغت، یا باید واژه‌ها را از واژه‌نامه کتابتان یاد بگیرید یا این‌که آن را در درس علامت بزنید و عیناً مانند واژه‌نامه معنی کنید.	۰/۵
۳	مصحح شو: الف) حلیه (۰/۵) (ب) صبا (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: در قسمت الف هر دو دسته واژگان وجود دارند و به این ترتیب در این قسمت چهار واژه «واصفان»، «حلیه»، «تخیر» و «منسوب» اهمیت املایی دارند. چرا طراح سؤال با وجود واژه مهمی مثل «منسوب»، واژه «حلیه» را به صورت نادرست، «هلیه» آورده؟ شاید دلیلش این باشد که همه نگاه‌ها به سوی واژه «منسوب» است و طراح می‌خواهد با غلط نوشتن «حلیه»، دانش‌آموزانی را که یادگیریشان عمیق نیست به تله بیندازد! در قسمت ب نیز از هر دو دسته واژگان یادشده استفاده شده‌است و در مجموع، چهار واژه «سبا»، «زمردین»، «تبات» و «مهد» اهمیت املایی دارند؛ اما برخلاف قسمت الف، طراح اینجا، واژه «صبا» را که هم‌اوا دارد نادرست نوشته‌است.	۱
۴	مصحح شو: عز و ذل (۰/۵) صواب و مصلحت (۰/۵) نقشه نهایی: فقط املای درست واژه نمره دارد؛ یعنی صرف تشخیص واژه نادرست کافی نیست! در صورتی که بیش از دو گروه بنویسند، به ازای هر گروه درستی که غلط بنویسند یک پاسخ صحیح کسر شود. بررسی دقیق‌تر: هر چند واژگانی که در این تیپ سوالات می‌آیند بیشتر رابطه معنایی ترادف دارند، اما ممکن است رابطه تضاد، تناسب و تضمن هم داشته باشند یا به صورت ترکیب‌های وصفی و اضافی بیایند؛ بنابراین یادگیری معنی واژه و یافتن نوع رابطه آن با واژه کناری برای پاسخ‌دهی به این تیپ سوالات اهمیت بسزایی دارد. پس لازم است اولاً معانی واژگانی مثل «تواب» و «صواب» را بیاموزید و ثانیاً بدانید که واژه مصلحت با صواب رابطه معنایی ترادف دارد.	۱

نکته دیگری که در پاسخ‌گویی به این قسمت مهم است این است که به املاي واژه‌هایی که در قسمت «معنی» واژه‌نامه آمده نیز دقت کنید؛ مثلاً در تشخیص املاي «ذُل» علاوه بر این که رابطه معنایی تضاد آن با «عز» راه‌گشاست، یادگیری املاي آن در واژه‌نامه درس ستایش نیز لازم است.

نکته طلایی:

این تیپ از سؤالات املا از همه انواع دیگر رایج‌تر و معروف‌تر است!

وژگان مهم املاي دو درس اول:

ستایش: «سزاوار ثنا»، «شبه و همسان»، «وهم و تصور»، «عز و ذُل»، «شادی و سرور»، «لب و دندان سنایی»
شکر نعمت: «عز و جلّ»، «قربت و نزدیکی»، «غربت و تنهایی»، «مزید و افزونی»، «مُمَدّ حیات»، «مُفَرَّح ذات»، «عذر تقصیر»، «خوان نعمت بی‌دریغ»، «گناه فاجش و واضح»، «قَرّاش باد صبا»، «فرش زمردین»، «دایه ابر بهاری»، «مهد زمین»، «خلعت نوروزی»، «قبای سبز ورق»، «قدوم موسم ربیع»، «عصاره تاک»، «شهد فایق»، «نخل باسق»، «بهر تو»، «بهر مکاشفت»، «صفوت آدمیان»، «تتّمه دور زمان»، «شفیع و مُطاع»، «قسیم و وسیم»، «دست انابت»، «حق جلّ و علا»، «اعراض و روی گردانی»، «تصرع و زاری»، «عاکفان کعبه جلال»، «تقصیر عبادت»، «واصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب»، «طریق انبساط»، «تحفه و ارمغان»

گنج حکمت (گمان): «فروگذاشتن»، «ثمرت تجربت»

مست و هشیار: «مأمور و محتسب»، «قاضی و والی»، «افسار و تسمه»، «داروغه و نگهبان»، «درهم و دینار»، «از بهر غرامت و تاوان»، «عیب و عار»، «حی و مجازات»، «زاهد ظاهرپرست»، «اکراه و ناخوشایندی»، «درست و صواب»، «ثواب و پاداش»، «طلب عیش مدام»، «واعظ و اندرزگو»، «تزیور و دورویی»

در مکتب حقایق: «مس و زر»، «غریق بحر خدا»، «راه ذوالجلال»، «وجه و ذات»، «منظر نظر»، «زیر و زیر»، «هوای وصال»

۵

مصحح شو:

گزینه د (۰/۵)

بررسی دقیق‌تر:

گزینه «الف»	کان سوخته را جان شد و آواز نیامد	«را» فک اضافه
گزینه «ب»	گفت نزدیک است والی را سرای	«را» فک اضافه
گزینه «ج»	اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع، کلاه شکوفه بر سر نهاده	«را» فک اضافه

فوت و فن‌های سؤالات دستور زبان:

موضوعاتی که در بخش دستور از آن‌ها سؤال طرح می‌شود، عمدتاً همان موضوعاتی هستند که در قلمرو زبانی کارگاه متن‌پژوهی وجود دارند؛ اما مثال‌ها و نمونه‌ها لزوماً همان مثال‌های کارگاه نیستند و از همه جای کتاب می‌آیند. برای تفکیک بهتر دانش‌آموزان قوی و ضعیف ممکن است در این بخش از موضوعات درس‌ها و پایه‌های قبلی نیز سؤالی در حد نیم‌مره طراحی شود؛ مثل همین سؤال ۵ که بحث آن نه‌تنها در دو درس اول فارسی ۳ بلکه هیچ‌کدام از کتاب‌های فارسی متوسطه دوم مطرح نشده؛ اما چون در امتحانات معمولاً از آن‌ها سوال طرح می‌شود، طراح نیز این سؤال را آورده است. بنابراین لازم است انواع «را»، به‌ویژه رای فک اضافه را بیاموزید و با نمونه‌های آن در درس‌ها آشنا شوید.

نقشه نهایی:

یکی از نکات مهم در پاسخ‌گویی به سؤالات تستی این است که با ندانستن و نفهمیدن دو و حتی سه گزینه، از پاسخ‌گویی منصرف نشوید؛ چه‌بسا پاسخ در گزینه چهارم باشد و شما آن را تشخیص دهید؛ مثلاً در همین سوال ممکن است شما با رای فک اضافه آشنا نباشید اما رای متممی را بشناسید و به این ترتیب پاسخ درست را تشخیص دهید.

۶

مصحح شو:

یافتن ضمیر متصل هر مورد ۰/۲۵ و نقش آن هر مورد ۰/۲۵.

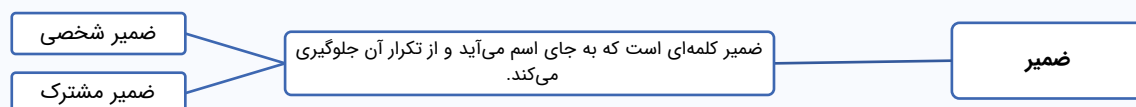
الف) «ش» (۰/۲۵): متممی (۰/۲۵) ب) «ت» (۰/۲۵): مفعولی (۰/۲۵)

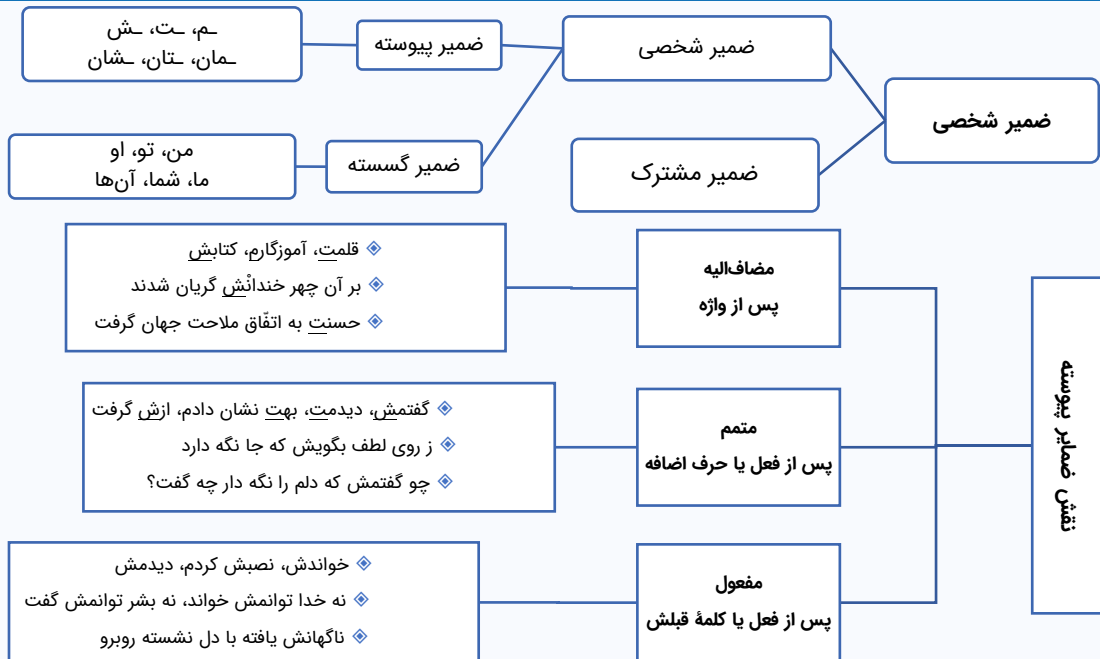
نقشه نهایی:

برای یافتن نقش ضمائر متصل، باید جمله یا بیت را مطابق نثر معیار مرتب نمایید و ضمائر پیوسته را به ضمائر جدای معادلشان تبدیل کنید.

نقش دستوری ضمائر:

این سؤال بر اساس سؤال ۴ قلمرو زبانی کارگاه متن‌پژوهی درس یکم طراحی شده و هدف از آن این است که شما بتوانید نقش دستوری ضمائر متصل را در متون ادبی تشخیص دهید. نقش دستوری ضمائر متصل یکی از مباحث مهم دستوری است که اصل بحث آن در درس ششم فارسی ۱ آمده‌است.

مصحح شو:

الف) فعل «است / می‌باشد» (۰/۲۵) / قرینه معنایی (۰/۲۵) ب) فعل «معلوم است» (۰/۲۵) / قرینه معنایی (۰/۲۵)
توجه: بهتر است به «جایگاه» فعل حذف شده اشاره کنند؛ اما اگر اشاره نکنند نمره کسر نشود!

نقشه نهایی:

این سؤال بر اساس سؤال ۵ قلمرو زبانی کارگاه متن‌پژوهی درس یکم طراحی شده و هدف از این است که شما بتوانید حذف و انواع آن را در متون ادبی تشخیص دهید. این بحث یکی از مباحث مهم دستوری است که اصل آن در درس دوم فارسی دهم آمده است. جهت تسلط بر این مبحث مهم توصیه می‌شود نمونه‌های این بحث را در آن درس و دیگر درس‌ها بیابید و تمرین کنید.

حذف اجزای جمله:

هریک از اجزای کلام (مخصوصاً فعل) در صورت وجود قرینه می‌تواند حذف شود. اگر حذف به دلیل تکرار و برای پرهیز از تکرار باشد، آن را «حذف به قرینه لفظی» گویند؛ اما اگر خواننده یا شنونده از مفهوم سخن به بخش حذف شده پی ببرد، «حذف به قرینه معنایی» (معنوی) است؛ مثال:

نوع حذف	جمله
معنوی	نیکوخو هزار بار بهتر از نیکورو [است].
لفظی	تو از آن منی و من از آن تو [هستم].
معنوی	آرزو گفت: «از نمایشگاه کتاب چه خبر [داری / دارید]؟»
معنوی	ای [کسی که] نام تو بهترین سرآغاز [است]
لفظی	من و برادرم هر یک لنگی کهنه پوشیده بودیم و پلاس پارهای در پشت بسته [بودیم].

نکته ۱: حذف نهاد به قرینه شناسه و یا برعکس از نوع «لفظی» به حساب می‌آید. مثال:

لفظی	[من] همت از باد سحر می‌طلبم، گر ببرد
لفظی	آن کسی را که [ما] در این ملک سلیمان کردیم

نکته ۲: بعد از واژه‌های تفضیل (به، که، بهتر، داناتر، اعلم، افضل و...) اغلب فعل اسنادی حذف می‌شود.

معنوی	بنده همان به [است] که ز تقصیر خویش / عذر به درگاه خدای آورد
معنوی	ای دوست شکر بهتر [است] یا آن که شکر سازد [بهتر است]؟

نکته ۳: بعد از حروف قسم مثل «ب» و «را» (به جان تو و ...) اغلب فعل «قسم می‌خورم» به قرینه معنوی حذف می‌شود.

معنوی	به جان دوست [قسم می‌خورم] که چون دوست در برم باشد / هزار دشمن اگر بر سرند غم نخورم
معنوی	به چشم‌های تو [قسم می‌خورم] دانم که تا ز چشم برفتی / به چشم عشق و ارادت نظر به هیچ نکردم

۱/۵	الف) ممتهم (۰/۵) ب) مسند (۰/۵) ج) گروه نهادهی (نهاده) (۰/۵) مصحح شو: بررسی دقیق تر: هر واژه‌ای که بلافاصله قبل از فعل اسنادی آمده باشد، لزوماً مسند نیست و چه بسا مضاف‌الیه یا صفت بیانی باشد؛ برای حل این مشکل و یافتن مسند، ابتدا باید گروه اسمی قبل از فعل اسنادی را بیابید، اگر یک کلمه‌ای بود همان کلمه مسند است؛ اما اگر چند کلمه‌ای بود، باید هسته و وابسته‌های آن را پیدا کنید که در این صورت هسته، مسند است و وابسته‌ها نقش‌های دیگر دارند؛ مانند قسمت «ب» همین سؤال که در گروه اسمی «خوابگاه مردم بدکار»، خوابگاه، هسته و مسند است و مردم و بدکار به ترتیب مضاف‌الیه و صفت بیانی هستند. این نکته دربارهٔ نقش‌های دیگر مثل مفعول و ممتهم نیز صدق می‌کند. فعل‌های اسنادی گمراه‌کننده! این سؤال بر اساس سؤال ۲ قلمروی زبانی کارگاه متن‌پژوهی درس دوم طراحی شده و هدف از آن این است که شما بدانید فعل‌های «است» و «شد» همیشه کاربردهای معنایی یکسانی ندارند و گاهی اسنادی و گاهی غیر اسنادی هستند. اگر «است» در معنی «وجود / حضور داشتن» بود غیر اسنادی است و آن جمله مسند ندارد. همین‌طور اگر «شد» در معنی «رفت» بود غیر اسنادی است و آن جمله مسند ندارد. جهت یادگیری عمیق‌تر و تسلط بیشتر، به تمرین دوم کارگاه متن‌پژوهی درس اول فارسی یازدهم مراجعه کنید و نمونه‌های این بحث را در آن‌جا و دیگر درس‌ها بیابید و تمرین کنید.	۸
قلمرو ادبی (۵ نمره)		
۰/۵	مصحح شو: گزینه د (۰/۵) نقشه نهایی: بخش شعرخوانی (حفظ شعر) ۱ نمره دارد و از چهار شعری که روی آنها واژه «شعرخوانی» نوشته شده، سؤال طراحی می‌شود. (هر نوبت دو شعر). در امتحانات تیپ‌های مختلفی از سوالات، برای این بخش طراحی می‌شود؛ ولی عمدتاً یک مصرع یا بیت را می‌دهند و شما باید مصرع یا بیت بعدی یا قبلی آن را بنویسید! از آنجایی که سوالات این بخش فقط از دو شعر حفظی طراحی می‌شوند، بنابراین با حفظ دقیق این دو شعر هر تیپی از سوالات که طراحی شود به راحتی می‌توانید به آنها پاسخ دهید؛ البته برای این که این شعرهای حفظی به حافظهٔ درازمدتان برود بهتر است این شعرها را قبل از ایام امتحانات حفظ کنید و در شب امتحان فقط مرور نمایید. توجه: در نوبت دوم از شعرخوانی‌های نوبت اول سؤال طرح نمی‌شود (فقط شعرخوانی نوبت دوم).	۹
۰/۵	مصحح شو: هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی (۰/۵) توجه: یک واژه را بنویسند یا اشتباه بنویسند، ۰/۲۵ کسر شود. بیش از یک واژه باشد، نمره ندارد. نقشه نهایی: ننوشتن یا اشتباه نوشتن حتی یک واژه باعث کسر نمره خواهد شد. تعداد واژگان اشتباه از یک حدی که بگذرد هیچ نمره‌ای تعلق نمی‌گیرد.	۱۰
۱	مصحح شو: جای خالی اول: پروین اعتصامی (۰/۵) - جای خالی دوم: <u>نصرت‌الله منشی</u> (۰/۵) توجه: در صورت جابه‌جا نوشتن، نمره تعلق نمی‌گیرد. نقشه نهایی: سؤالات این بخش عمدتاً نام نویسنده و اثر است که در پایان درس‌ها آمده و تفاوتی هم نمی‌کند که این درس ستایش باشد یا نیایش یا درس اصلی یا سه بخش روان‌خوانی، شعرخوانی و گنج حکمت. البته اگر نام نویسنده و اثرش در داخل متن درس یا کارگاه متن‌پژوهی آمده باشد، ممکن است سؤال طراحی شود. همین‌طور از صورت سوالات کارگاه متن‌پژوهی که در آنها دربارهٔ تاریخ ادبیات مطلبی آمده باشد، ممکن است سؤال طراحی شود. نیز اگر در کنار نام نویسنده و اثر نام مترجم یا اطلاعات دیگر آمده باشد ممکن است سؤال واقع شود. همچنین هرچند اصل بر این است که نام کتاب یا نویسنده پرسیده می‌شود ولی دربارهٔ آثار مشهور (مثل «مست و هشیار»، «دماوندیه» و ...) ممکن اسم درس یا شعر نیز پرسیده شود!	۱۱
۰/۵	مصحح شو: سجع (۰/۵) توجه: اگر «مسجع» بنویسند ۰/۲۵ داده شود. / اگر آرایهٔ دیگری بنویسند، نمره ندارد. نقشه نهایی: این سؤال بر اساس سؤال ۲ قلمروی ادبی کارگاه متن‌پژوهی درس اول طراحی شده و هدف از آن این است که دانش‌آموزان با سجع و نثر مسجع آشنا شوند. جهت یادگیری عمیق‌تر و تسلط بیشتر، به کارگاه متن‌پژوهی درس هفتم فارسی دهم مراجعه کنید و نمونه‌های این بحث را در آن‌جا و دیگر درس‌ها بیابید و تمرین کنید. البته در همین درس اول فارسی دوازدهم هم مثال‌های زیادی برای این آرایه وجود دارد.	۱۲

	بررسی دقیق تر: به خاطر داشته باشید که آرایه سجع عمدتاً در نثر دیده می شود و تعداد جمله ها حداقل باید دو تا باشد. همچنین کلمات هماهنگ باید در پایان جمله ها آمده باشند. توجه: منظور از «هماهنگی» واژگان در سجع، یکسانی واژه ها در وزن یا حروف پایانی یا هر دو است؛ مثل: موجود و واجب / نهایت و غایت / کمال و جمال (البته به شرطی که در پایان جمله های نثر آمده باشند!) نقشه نهایی: به نظر می رسد آرایه سجع از جمله آرایه های است که در سر جلسه آزمون، دانش آموزان به راحتی آن را به خاطر نمی آورند و آرایه ای چنین آسان را اشتباه پاسخ می دهند؛ پس هرگاه سر جلسه آزمون آرایه یک عبارت را به خاطر نیاوردید، بررسی کنید و ببینید سجع دارد یا نه.	
۱۳	مصحح شو: الف) نماد عاشق ظاهری (مجازی / دروغین) (۰/۵) ب) نماد کم ارزشی (بی ارزشی) (۰/۵) توجه: برای هر قسمت یکی از موارد را بنویسند کافی است. نقشه نهایی: این سؤال بر اساس پرسش اول قلمرو ادبی کارگاه متن پژوهی، یعنی آرایه ادبی «نماد» طراحی شده است. نماد کلمه ای است که جز معنی اصلی خود نشانه و مظهر معانی دیگر باشد؛ مثل «سنگ» که نشانه سختی است یا شب که مظهر سیاهی است. البته اگر در تشخیص تفاوت نماد و استعاره مشکل دارید، برای پاسخ گویی مطمئن تر به آن، بهتر است نمادهای کتاب درسی را - که زیاد هم نیستند - حفظ کنید! نکته دیگری هم که باید درباره این سؤال گفته شود این است که قسمت «ب» آن از بخش شعرخوانی آمده است؛ هرچند در اصل نباید از سه قسمت فرعی درس، سوالات دستور و آرایه و معنی و مفهوم آورده شود، اما معمولاً طراحان سوال، پرسش های ساده ای از این بخش ها طرح می کنند؛ بنابراین لازم است فقط به روخوانی این بخش ها اکتفا نکنید؛ بلکه تا حدودی با معنی و مفهوم و آرایه ها و نکات دستوری این بخش ها نیز آشنا شوید!	
۱۴	مصحح شو: الف) طنز (۰/۵) ب) مناظره (۰/۵) ج) استفاده انکاری (۰/۵) توجه: برای گزینه «ج» اگر «طنز» بنویسند درست است؛ به شرطی که برای الف ننوشته باشند! نقشه نهایی: این سؤال بر اساس دو سؤال قلمروی ادبی کارگاه متن پژوهی درس دوم طراحی شده و هدف آن این است که دانش آموزان متون طنزآمیز و دارای مناظره را بشناسند. همان طور که حتماً متوجه شده اید سوالات دو بخش دستور و آرایه های ادبی عمدتاً بر اساس موضوعاتی که در سوالات کارگاه متن پژوهی مطرح شده طراحی می شوند؛ اما نمونه ها و مثال های آن ها معمولاً از خارج آن درس و حتی خارج از کتاب درسی آورده می شوند!	
قلمرو فکری (۸ نمره)		
۱۵	مصحح شو: (به پاسخ های درست و مشابه نمره تعلق گیرد.) الف) آبروی بندگان را با وجود گناه آشکار نمی ریزد. (۰/۵) ب) یکی از عارفان در حالت تفکر عارفانه (عرفانی) فرو رفته بود. (۰/۵) ج) شیرۀ درخت انگور با قدرت خداوند به عسل خالص (شیرینی ممتاز) تبدیل شده است. (۱ نمره) د) گفت: شغل (پیشه) مردم آنجا چیست؟ (گفت: مردم آنجا چه کاری انجام می دهند؟) (۰/۵) ه) گفت: پنهانی پولی (رشوه) بده و خودت را آزاد کن! / پاسخ داد: دادن رشوه (پول) کار غیر شرعی است! (رشوه در دین جایگاهی ندارد) (۰/۷۵) (اگر به جای «پول» یا «رشوه» طلا و نقره بنویسند ۰/۲۵ کسر شود!) و) گفت: به عنوان تاوان (جبران خسارت) لباس را از تنت بیرون می کشم و می گیرم! گفت: لباسم بسیار کهنه و فرسوده است. (۰/۷۵) نقشه نهایی: در امتحانات نهایی از این بخش (معنی و مفهوم) ۴ نمره می آید؛ دو نمره شعر و دو نمره نثر. کارهایی که باید در پاسخ گویی به سوالات این بخش انجام دهید، عبارتند از: واژه های دشوار و اصطلاحات ادبی را به شکل ساده بنویسید (معنی کنید)؛ اجزای جمله را مطابق زبان معیار مرتب کنید (نهاد اول، فعل آخر و ...) هم زمان با این کارها دقت کنید که جمله هایی که می نویسید ساده و روان باشند. نکته مهم دیگر که در این قسمت باید رعایت کنید نوشتن پاسخ بر اساس بامربندی است. به این صورت که در سوالات نیم نمره ای یک یا دو نکته، در سوالات هفتاد و پنج صدمی سه نکته و در سوالات یک نمره ای دو یا چهار نکته را باید مد نظر قرار دهید.	
۱۶	مصحح شو: گزینه ب (۰/۵)	

	 نقشه نهایی: درست است که سؤالات درک مطلب غالباً از قسمت قلمرو فکری کارگاه متن‌پژوهی طراحی می‌شود، اما همه قسمت‌های اصلی درس‌ها قابلیت طراحی سؤالات درک مطلب و همین‌طور معنی را دارند (مثل همین سوال ۱۶)؛ بنابراین برای گرفتن ۴ نمره کامل این بخش لازم است کل درس‌ها را با دقت بخوانید و معنی و منظور ابیات و عبارات آن‌ها را درک کنید.	
۰/۵	 مصحح شو: زیرا عارف حقیقی رازدار (خاموش) است (۰/۵) یا: (کسی که به وصال حق می‌رسد در او فانی / ذوب / غرق می‌شود و خبری از او به دیگران نمی‌رسد) حرف ربط «که»: گاهی پاسخ سؤالات درک مطلب درون بیت یا عبارت سوال آمده است؛ البته به این شرط که بیت را درست بخوانیم و معنی آن را درک کنیم و با حروف نشانه و کارکردهای آن‌ها تا حدودی آشنا باشیم. «که» یکی از این حروف است و کارکرد مهم آن، به ویژه در متون قدیمی بیان علت یا تعلیل است که در این صورت معنی «زیرا» می‌دهد و در این سوال چنین است و علت ادعای مصراع اول را بیان می‌کند. البته باید حواستان باشد که حرف «که» گاهی به حروف «این» و «آن» و ... می‌چسبد و به صورت «کاین» و «کان» و ... می‌آید. نمونه: (۱) به گوش ارغوان آهسته گفتم / بهارت خوش که فکر دیگرانی (۲) بیا که وقت بهار است تا من و تو به هم / به دیگران بگذاریم باغ و صحرا را (۳) دست من گیر که بیچارگی از حد بگذشت	۱۷
۰/۵	 مصحح شو: یکی از واژه‌های: ریاکاری یا تزویر یا دورویی یا دروغ‌گویی (۰/۵) یا: به خاطر یکسان نبودن حرف و عملش. توجه: اگر فقط «بیهوده‌گویی» بنویسند ۰/۲۵ کسر شود.	۱۸
۰/۵	 مصحح شو: یکی از این سه مورد را بنویسند کافی است: المفلس فی امان الله یا انسان مفلس چیزی برای از دست دادن ندارد! یا فقر و نداری مردم (۰/۵) نقشه نهایی: در قلمرو فکری و حتی ادبی و زبانی کارگاه متن‌پژوهی، گاهی بیت‌هایی خارج از کتاب درسی آمده و سؤالاتی درباره آن طرح شده است. دانش‌آموزان لازم است علاوه بر پاسخ دادن به این سؤالات، معنی و مفهوم این بیت‌های جدید را نیز یاد بگیرد و به مفاهیم مشترک یا متضاد آنها با ابیات و عبارات درس پی ببرد. سوال ۱۹ چنین است و در آن، دو بیت آمده است که یکی از داخل درس و دیگری خارج از کتاب درسی است و دانش‌آموز باید مفهوم مشترک آن دو را استخراج کند.	۱۹
۱	 مصحح شو: الف) حضرت محمد (ص) یا پیامبر (۰/۵) ب) همان کار مراقبت و مکاشفت (۰/۵) توجه: اگر اعمال عبادی و عبادات شرعی بنویسند نمره ندارد. نقشه نهایی: در برخی از بیت‌ها و عبارات واژگانی وجود دارد که اشاره به فرد یا مکان یا مطلب خاصی دارند؛ دانش‌آموزان لازم است علاوه بر معنی لغوی این واژه‌ها منظور و مقصود آن‌ها را نیز درک کنند. با این توضیح که منظور و مقصود این واژه‌ها گاهی در قسمت واژه‌نامه آمده است و گاهی نیز با تسلط بر همه یا بخشی از درس می‌توان به آن‌ها پی برد. بنابراین به دانش‌آموزان توصیه می‌شود که متن همه درس‌ها را چندین بار مطالعه کنند و هم مفاهیم جزئی هر بیت یا عبارت و هم مفاهیم کلی درس را درک کنند.	۲۰
۱	 مصحح شو: الف) غفلت عمومی یا فساد گسترده بین همگان یا گر حکم شود که مست گیرند، در شهر هر آنچه هست گیرند. (۰/۵) (یک مورد کافی است). ب) نفس خطا و گناه مهم است؛ نه مقدار آن یا خوردن شراب، چه کم چه زیاد، گناه است. (۰/۵) (یک مورد کافی است). نقشه نهایی: در پاسخ به این‌گونه سؤالات باید به این نکته توجه داشت که گاهی در یک بیت به چندین موضوع اشاره شده است و اگر موضوع خاصی مدنظر طراح نباشد، دانش‌آموز باید موضوع اصلی بیت را که داخل یکی از مصراع‌ها یا کل بیت مطرح شده استخراج کند و به صورت خلاصه و مختصر و مفید بنویسد.	۲۱
۲۰	موفق باشید.	

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۸/۲۶	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

قلمرو زبانی (۸ نمره)

۱	کدام واژه درست معنی شده است؟ (الف) اجانب: اطراف (ب) بیت‌الاحزان: خانه غم (ج) حریف: دوست (د) مستمع: گوش دادن	۰/۵
۲	معنای واژه «دستور» در کدام گزینه متفاوت است؟ (الف) به فرمان دستور دانای راز (ب) چنین داد دستور پاسخ بدوی (ج) گر نگوییم آتشی را نور نیست (د) پس بگفتندش که آن دستور راد (الف) به فرمان دستور دانای راز (ب) چنین داد دستور پاسخ بدوی (ج) گر نگوییم آتشی را نور نیست (د) پس بگفتندش که آن دستور راد	۰/۵
۳	معنی هریک از واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (الف) بخروش چو شرزه شیر ارغند (ب) سریر ملک، عطا داد کردگار تو را	۰/۵
۴	املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (الف) چه نیکو گفت با جمشید دستور (ب) تن ز جان و جان ز تن (مستور / مسطور) نیست (ب) تن ز جان و جان ز تن (مستور / مسطور) نیست	۰/۵
۵	در متن زیر یک نادرستی املايي بیابید و درست آن را بنویسید. «همه به هم زل زدیم و در میان بحث و حیرت اسیر بعی همراه حاجی با صدای بلند از ته دل خندیدیم.»	۰/۵
۶	در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املايي یا رسم الخطی وجود دارد؛ آن دو را بیابید و درستشان را بنویسید. «فراغت و آسوده‌گی - استقرار سلاح - حرج و مرج قلمی - اساس تزویر - علف و خار - محنت و مصیبت»	۱
۷	با توجه به بیت «تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند»، درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (الف) دل‌بند نقش مفعولی دارد. (ب) ضمیر متصل نقش مفعولی دارد. (ج) دو ترکیب اضافی و یک ترکیب وصفی در بیت دیده می‌شود. (د) «چشم بشر نبیندت روی» جمله پیرو و «بنهفته به ابر چهر دل‌بند» جمله پایه است.	۱
۸	در هر یک از ابیات زیر، کدام یک از ارکان جمله حذف شده است؟ نوع حذف را مشخص کنید. (هر بیت یک مورد) (الف) گر آتش دل نهفته داری (ب) هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت (ج) فکری ای هم‌وطنان در ره آزادی خویش (الف) گر آتش دل نهفته داری (ب) هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت (ج) فکری ای هم‌وطنان در ره آزادی خویش	۱/۵
۹	با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. چون گشت زمین ز جور گردون (ب) آن مشت تویی تو ای دماوند (الف) نقش دستوری واژگان مشخص شده چیست؟ سرد و سیه و خموش و آوند (ب) یک ترکیب وصفی و یک ترکیب اضافی بیابید و بنویسید.	۲

ادامه سؤالات در صفحه بعد

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۸/۲۶	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

قلمرو ادبی (۴ نمره)

۱۰	در عصر مشروطه در سروده‌های شاعرانی مثل محمدتقی بهار، عارف قزوینی و می‌توان نمونه‌هایی از «غزل اجتماعی» یافت.	۰/۵
۱۱	نام پدیدآورنده کدام اثر در مقابل آن نادرست نوشته شده است؟ (الف) قصه شیرین فرهاد: نظامی گنجوی (ب) روایت سنگ‌سازان ۲: عیسی سلمانی لطف‌آبادی (ج) دماوندیه: محمدتقی بهار (د) فیه ما فیه: جلال‌الدین محمد مولوی	۰/۵
۱۲	در بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت» کدام آرایه ادبی یافت نمی‌شود؟ (الف) مراعات نظیر (ب) تشبیه (ج) کنایه (د) استعاره	۰/۵
۱۳	در همه بیت‌های زیر آرایه ادبی اسلوب معادله دیده می‌شود؛ به جز (الف) سرّ من از ناله من دور نیست (ب) محرم این هوش جز بی‌هوش نیست (ج) شانه می‌آید به کار زلف در آشفستگی (د) عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را	۰/۵
۱۴	آرایه‌های ادبی مشترک دو بیت زیر عبارت‌اند از مراعات نظیر، کنایه، استعاره و (الف) نی حریف هر که از یاری برید (ب) آتش است این بانگ نای و نیست باد (ج) پرده‌هایش پرده‌های ما درید (د) هر که این آتش ندارد نیست باد	۰/۵
۱۵	هر یک از آرایه‌های «تشبیه، مجاز و حسن تعلیل» در کدام بیت دیده می‌شود؟ (هر آرایه برای یک گزینه است). (الف) تو قلب فسرده زمینی (ب) من به هر جمعیتی نالان شدم (ج) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن (د) درد ورم نموده یک چند (ه) جفت بدحالتان و خوش‌حالتان شدم (و) بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است	۱/۵

قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۶	ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان برگردانید. (الف) کاجی به از هیچی. (ب) با اختر سعد کرده پیوند (ج) همت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد (د) برکش ز سر این سپید معجر (ه) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق (و) چون من در آن حضرت رسم و تاب آفتاب آن جمال بر من زند، مرا از خود یاد نیاید؛ از تو چون یاد کنم؟!	۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۷۵ ۱
۱۷	مفهوم مشترک دو بیت زیر چیست؟ (الف) روزها گر رفت، گو رو، باک نیست (ب) زمانه گر بزند آتشم به خرمن عمر (ج) تو بمان، ای آن که چون تو پاک نیست (د) بگو بسوز که بر من به برگ کاهی نیست	۰/۵

ادامه سؤالات در صفحه بعد

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۸/۲۶	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

۱۸	در هر یک از موارد زیر، مقصود از قسمت‌های مشخص شده چیست؟ الف) <u>تـا</u> درد و ورم فرونشـینند ب) <u>آن کسی</u> را که در این ملک سلیمان کردیم کافـور بر آن ضـمـاد کردند ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است	۱				
۱۹	هریک از مفاهیم ستون «ب» با کدام بیت ستون «الف» تناسب دارد؟ (یک مفهوم اضافه است). <table><tr><th>الف</th><th>ب</th></tr><tr><td>الف) همچو نی زهری و تریاقی که دید؟ / همچو نی دمساز و مشتاقی که دید؟ ب) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد ج) هر کسی از ظن خود شد یار من / از درون من نجست اسرار من</td><td>۱) بی‌پایان بودن اندوه عشق ۲) نقش ظرفیت وجودی در تأثیرپذیری از عشق ۳) پنهان ماندن حقیقت حال عاشق از ظاهربینان ۴) اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق</td></tr></table>	الف	ب	الف) همچو نی زهری و تریاقی که دید؟ / همچو نی دمساز و مشتاقی که دید؟ ب) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد ج) هر کسی از ظن خود شد یار من / از درون من نجست اسرار من	۱) بی‌پایان بودن اندوه عشق ۲) نقش ظرفیت وجودی در تأثیرپذیری از عشق ۳) پنهان ماندن حقیقت حال عاشق از ظاهربینان ۴) اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق	۱/۵
الف	ب					
الف) همچو نی زهری و تریاقی که دید؟ / همچو نی دمساز و مشتاقی که دید؟ ب) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد ج) هر کسی از ظن خود شد یار من / از درون من نجست اسرار من	۱) بی‌پایان بودن اندوه عشق ۲) نقش ظرفیت وجودی در تأثیرپذیری از عشق ۳) پنهان ماندن حقیقت حال عاشق از ظاهربینان ۴) اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق					
۲۰	در هر یک از بیت‌های زیر بر چه موضوعی تأکید شده است؟ الف) در پیشگاه اهل خرد نیست محترم ب) دلا خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا؟ هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت برون شد از پرده راز، تو پرده‌پوشی چرا؟	۱				
	موفق باشید.	۲۰				

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۸/۲۶	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۸ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	پاسخ‌نامه	نمره	

قلمرو زبانی (۸ نمره)

۱	مصحح شو: ج یا حریف: دوست (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: برابر واژه‌نامه کتاب درسی «اجانب» یعنی «بیگانگان»؛ واژه‌ای که معنی «اطراف» می‌دهد، جوانب است. «بیت‌الاحزان»، خانه غم‌ها معنی می‌دهد، نه خانه غم! «مستمع»، یعنی «شنونده و گوش‌دارنده»؛ نه گوش دادن! اما «حریف» اینجا کاملاً به‌درستی معنی شده است. گرچه امروزه در کوچه و بازار، این واژه را معادل رقیب و حتی دشمن به کار می‌برند، اما کتاب درسی، به‌خاطر یکی از کاربردهای قدیمی‌تر این واژه، آن را «دوست، همدم، همراه» معنی کرده است و ملاک برای شما باید کتاب درسی باشد.	۰/۵
۲	مصحح شو: ج یا گر نگوییم آتشی را نور نیست و بر بگوئیم آن سخن دستور نیست (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: در همه زبان‌ها واژگانی وجود دارد که دارای چند معنی هستند و باید از طریق روابط معنایی آن واژه با واژه‌های دیگر یا بیت و جمله‌ای که در آن قرار دارد به معنی آن پی ببریم. یکی از این واژگان که در کتاب درسی شما آمده، «دستور» است که در این سؤال مورد پرسش قرار گرفته است. در واژه‌نامه، «دستور» در دو معنی «اجازه» و «وزیر» آمده است. اگر بیت‌های این سؤال را با دقت بخوانیم متوجه خواهیم شد که دستور در گزینه ۳ به معنی فرمان و اجازه و در دیگر گزینه‌ها به معنی وزیر آمده است! نقشه نهایی: در امتحانات نهایی غالب سؤالات دارای نکاتی هستند که غفلت از آنها موجب افسوس و حسرت خواهد شد! در این سؤال نیز طراح با همنشین کردن واژه «دستور» با واژگانی مثل «فرمان» و «داد»، آن هم در دو گزینه اول خواسته است که ذهن شما را به سمت «اجازه» بکشد و حتماً هم عده‌ای از شما گرفتار این تله شده و گزینه ۴ را به عنوان پاسخ انتخاب کرده‌اید که اشتباه است. پس «از کنار هیچ سؤالی سرسری عبور نکنید!»	۰/۵
۳	مصحح شو: الف) خشمگین، غضبناک (۰/۲۵) (یک مورد کافی است) ب) تخت پادشاهی، اورنگ، اورند (۰/۲۵) (یک مورد کافی است) بررسی دقیق‌تر: ترکیب «شرزه شیر ارغند» در واقع دو ترکیب وصفی است: «شرزه شیر» که یک ترکیب وصفی مقلوب است و در اصل باید گفت «شیر شرزه» و ترکیب دیگر «شیر ارغند» است. هر دو صفت موجود در این گروه اسمی به معنی خشمگین هستند. نکته طلایی: قسمت «ب» این سؤال از کارگاه متن‌پژوهی آمده اما واژه مورد نظر آن در واژه‌نامه معنی شده است؛ بنابراین بار دیگر یادآوری می‌کنیم که اگر بر همه واژه‌های واژه‌نامه مسلط شوید، خیالتان از بخش لغت راحت می‌شود!	۰/۵
۴	مصحح شو: الف) سور (۰/۲۵) ب) مستور (۰/۲۵) نقشه نهایی: به سؤالات انتخابی (تعیین درست و نادرست، تستی، جورکردنی و...) حتی اگر هیچ اطلاعاتی هم نداشته باشید، حتماً پاسخ دهید، چون بسته به تعداد گزینه‌ها تا ۵۰ درصد احتمال دارد پاسختان درست باشد. نکته طلایی: هر دو واژه این سؤال از واژگان هم‌آوا انتخاب شده‌اند. قبلاً هم گفته‌ایم که این واژگان پای ثابت سؤالات املا هستند؛ بنابراین لازم است واژگان هم‌آوای کتابتان را استخراج کنید و بر معنا و املاي آنها مسلط شوید. نکته دیگری که در پاسخ‌گویی به این قسمت مهم است این است که به املاي واژه‌هایی که در قسمت «معنی» واژه‌نامه آمده نیز دقت کنید؛ مثلاً در تشخیص املاي «ذُل» علاوه بر این که رابطه معنایی تضاد آن با «عز» راه‌گشاست، یادگیری املاي آن در واژه‌نامه درس ستایش نیز لازم است.	۰/۵

۵	مصصح شو: بهت (۰/۵) (اگر واژه را پیدا کرده باشد ولی اشتباه نوشته باشد ۰/۲۵ تعلق می گیرد.) نقشه نهایی: از چهار بخش ستایش، نیایش، گنج حکمت، شعرخوانی و روانخوانی احتمال طرح سؤال لغت، املا و تاریخ ادبیات همانند درس های اصلی، احتمال طرح سؤال دستور و آرایه ضعیف (مگر به عنوان مثال و نمونه) و احتمال طرح سؤال معنی و مفهوم و درک مطلب بسیار ضعیف است.	۵
۶	مصصح شو: فراغت و آسودگی (۰/۵) هرج و مرج قلمی (۰/۵) راهنمای مصصح: اگر واژه را پیدا کرده باشد ولی اشتباه نوشته باشد ۰/۲۵ می گیرد. اگر بیش از دو مورد نوشته باشد به ازای هر مورد غلط املائی یک پاسخ صحیح حذف شود. نکته طلایی: هر گاه بخواهیم به واژگانی که به «هـ» بیان حرکت «هـ» غیر ملفوظ ختم می شوند، پسوندی بیفزاییم، «هـ» به «گ» تبدیل می شود؛ مثال: امامزاده: امامزادگان / مردانه: مردانگی / زنده: زندگی / ستاره: ستارگان / براننده: برانندگی و آسوده: آسودگی واژگان املائی مهم درس های ۳، ۵ و ۶: ♦ درس ۳: «مسلک و طریق»، «اجانب و بیگانگان»، «بیت الحزن و ماتمکده»، «اهرم و شیطان»، «فراغت و آسودگی»، «موافق ثابت قدم»، «انصاف و عدل»، «طایر قدس»، «بدرقه راه»، «نشاط غربت»، «خُب وطن»، «محفل و مجلس»، «نثار و فدا»، «ارتفاعات موسوم به کله قندی»، «استقرار سلاح»، «امکانات محدود»، «قاطعیت و استواری»، «احداث خاکریز»، «رأس و آغاز». ♦ درس ۵: «سیم و نقره»، «دم ستوران»، «مردم نحس»، «شیر سپهر»، «اختر سعد»، «خمش و آوند»، «پس افکند و میراث»، «نی ام ز گفته خُرسند»، «فسرده و منجمد»، «ضمد و مرهم»، «معجر و سرپوش»، «کیود اورند»، «اژدهای گرز»، «شرزه شیر ارغند»، «اساس تزویر»، «سِفله و فرومایه»، «سریر و اورنگ»، «شیر و شغال»، «هرج و مرج قلمی»، «هتاک در مطبوعات»، «خُم و کوزه»، «عن قریب و زود»، «دشت وسیع»، «بالاغیرتاً»، «معطل و بیکار»، «مواضع عراقی ها»، «زُل زدن به چشم»، «سلانه سلانه و آهسته»، «علف و خار»، «عرعر خر»، «چهار نعل»، «طعنه و سرزنش»، «بُهِت و حیرت»، «اسیر بعثی». ♦ درس ۶: «نفیر و زاری»، «شرحه شرحه از فراق»، «اصل و وصل»، «ظَن و گمان»، «آسرار و رازها»، «مستور و پنهان»، «حریف و همدم»، «زهر و تریاق»، «محرّم و دوست»، «سور و جشن»، «محنت و مصیبت»، «تجلی و قرب»، «تاب و فروغ»، «مستغرق و مجذوب»، «حاجت و خواسته»، «عرضه و اظهار».	۶
۷	مصصح شو: الف) نادرست (۰/۲۵) ب) نادرست (۰/۲۵) ج) درست (۰/۲۵) د) درست (۰/۲۵) بررسی دقیق تر: برای یافتن تعداد ترکیب های وصفی و اضافی بیت را به شیوه عادی برمی گردانیم: تا چشم بشر رویت را نبیند / چهر دلبند [را] به ابر بنهفته ای]. مشاهده می کنید که این بیت سه ترکیب دارد؛ دو اضافی (چشم بشر، رویت (روی تو)) و یک وصفی (چهر دلبند). نکته طلایی: بدون شک هدف اصلی طراح این سؤال از قسمت های الف و ب بیان این نکته آموزشی بوده است که هر جا نشانه ای را دیدید، نزدیک ترین واژه به آن نشانه را به عنوان نقش اصلی بگیرید. در تعیین نقش واژه ها، هسته گروه اسمی تعیین کننده است، نه نزدیک ترین واژه. به عنوان مثال در مصراع «بنهفته به ابر چهر دلبند = چهر دلبند [را] به ابر بنهفته ای]»، «را» نشانه مفعول بودن «چهر» است، نه دلبند؛ چون در گروه اسمی «چهر دلبند»، چهر هسته است و دلبند وابسته پسین از نوع صفت بیانی. جمله وابسته و هسته: در جمله های مرکب، به جمله ای که در ابتدا یا میان آن، حرف ربط وابسته ساز وجود داشته باشد، جمله وابسته (پیرو) و به جمله دیگر، جمله هسته (پایه) می گویند.	۷
۸	مصصح شو: الف) فعل یا می خورم یا نهاد یا تو (۰/۲۵) - اگر قسمت اول را «فعل» یا «می خورم» نوشته باشند (۰/۲۵)، قرینه معنایی (۰/۲۵) و اگر «نهاد» یا «تو» نوشته باشند (۰/۲۵)، قرینه لفظی (۰/۲۵). ب) نهاد یا دلم (۰/۲۵) - به قرینه لفظی (۰/۲۵) ج) مفعول یا فکر یا نهاد یا شما (۰/۲۵) - قرینه لفظی (۰/۲۵) راهنمای مصصح: بهتر است جای حذف را نیز مشخص کنند؛ ولی اگر مشخص نکردند، نمره کسر نشود!	۸

	نکته طلایی: جزء حذف‌شده‌ای که بیش از همه در امتحانات نهایی مورد توجه طراحان بوده، فعل و پس از آن نهاد جدا (ضمایر: من، تو، او / وی، ما، شما، آن‌ها / ایشان) به قرینه شناسه بوده‌است؛ با این حال، مطابق کارگاه متن‌پژوهی درس ۳، حذف ارکان دیگر (مفعول، متمم و مسند) نیز ممکن است مد نظر طراحان باشد. نقشه نهایی: برای یافتن بخش یا بخش‌های حذف‌شده یک جمله، آن را به شیوه عادی برمی‌گردانیم. اگر خود فعل حذف شده باشد، تکلیف معلوم است. اگر فعل موجود باشد، از خودمان می‌پرسیم «این فعل به چه اجزایی نیاز دارد؟» و به این ترتیب می‌توانیم اجزای جمله و موجود یا محذوف بودن آن‌ها را بفهمیم. سعی کنید به همین شیوه دوباره اجزای حذف‌شده این سه مورد را پیدا کنید. حذف در جملات سوگندی: بعد از حروف قسم مثل «به» و «را» (به جان تو و...) اغلب فعل «قسم می‌خورم» به قرینه معنایی حذف می‌شود. ♦ به جان دوست [سوگند می‌خورم] که چون دوست در برم باشد هزار دشمن اگر بر سرند غم نخورم ♦ گر آتش دل نهفته داری سوزد جانت، به جانت سوگند [می‌خورم]
۲	مصحح شو: الف) سرد: مسند (۰/۵) - مشت: مفعول (۰/۵) ب) ترکیب وصفی: آن مشت (۰/۵) - ترکیب اضافی: جور گردون (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: یک بار دیگر مطالبی را که در سؤال قبلی درباره پیدا کردن نقش واژه‌ها گفتیم یادآوری می‌کنیم: برای یافتن نقش واژگان یک بیت یا عبارت، نخست آن را از شیوه بلاغی به صورت عادی در می‌آوریم، سپس با کمک نشانه‌ها و فعل جمله نقش اجزای آن را می‌یابیم: چون گشت زمین ز جور گردون سرد و سیه و خموش و آوند: چون زمین ز (از) جور گردون، سرد و سیه و خموش و آوند گشت. (گشت: فعل اسنادی / نیاز به نهاد دارد: زمین / نیاز به مسند دارد: سرد یا «سرد و سیه و خموش و آوند») نکته طلایی: از میان نقش‌های دستوری مختلف، در امتحانات نهایی بیشترین سؤال از دو نقش مفعول و مسند بوده‌است!
قلمرو ادبی (۴ نمره)	
۰/۵	مصحح شو: فرخی یزدی (۰/۵) راهنمای مصحح: اگر فقط فرخی نوشته باشد نمره ندارد. نقشه نهایی: این سؤال از سؤالات کارگاه متن‌پژوهی درس سوم استخراج شده‌است. پس به خاطر داشته باشید که در بخش تاریخ ادبیات غیر از نام نویسنده و اثر پایان درس‌ها، ممکن است از این موارد هم سؤال طراحی شود: ♦ نام نویسنده یا اثر که در متن درس‌ها یا کارگاه متن‌پژوهی آمده‌است. ♦ صورت سؤالات کارگاه متن‌پژوهی که در آن‌ها مطلبی درباره تاریخ ادبیات آمده باشد. ♦ نام مترجم یا اطلاعات دیگری که در کنار نام نویسنده و اثرش هست. ♦ نام نویسنده شعرهای معروف مثل «چشمه»، «بیداد ظالمان» و ... ♦ نظم یا نثر بودن اثر.

مصحح شو:

الف یا قصه شیرین فرهاد: نظامی گنجوی (۰/۵)

نقشه نهایی:

یکی از دام‌هایی که طراحان سؤال در طرح سؤالات تاریخ ادبیات برای تان پهن می‌کنند، این است که اسامی اشخاص و آثار مشابه و نزدیک به هم را به جای هم استفاده می‌کنند. مثالی می‌زنیم: حتماً می‌دانید که نظامی گنجوی کتابی به نام «خسرو و شیرین» دارد و وحشی بافقی کتابی به نام «فرهاد و شیرین». احمد عربلو، نویسنده معاصر نیز کتابی به نام «قصه شیرین فرهاد» دارد. حالا بفرمایید کتاب «قصه شیرین خسرو» اثر کیست؟!

تاریخ ادبیات فارسی دوازدهم (نوبت اول) در یک نگاه!

نام اثر	نام و مشخصات شاعر یا نویسنده	توضیحات
گلستان	سعدی	نثر آمیخته به نظم
کلیله و دمنه	ترجمه نصرالله منشی	تعلیمی به شیوه تمثیل
روایت سنگر سازان ۲	عیسی سلمانی لطف‌آبادی	
شعر «دماوندیه»	محمدتقی بهار (ملک الشعراء)	ادبیات پایداری
قصه شیرین فرهاد	احمد عربلو	درس «جاسوسی که الاغ بود» (نثر)
مثنوی معنوی	مولوی	درس نی‌نامه (شعر)
فیه ما فیه	مولوی	(نثر)
فی حقیقه العشق	شهاب‌الدین سهروردی	عرفانی (غنائی) (نثر)
تمهیدات	عین‌القضات همدانی	عرفانی (غنائی) (نثر)
مثل درخت در شب باران	محمد رضا شفیعی کدکنی (م. سرشک)	غنائی (شعر)
از پاریز تا پاریس	محمد ابراهیم باستانی پاریزی	ادبیات سفر و زندگی (نثر)
بینوایان	ویکتور هوگو	ادبیات داستانی
تذکره الاولیا	عطار نیشابوری	نثر
کوبر	دکتر علی شریعتی	ادبیات سفر و زندگی (نثر)
بخارای من، ایل من	محمد بهمن بیگی	ادبیات سفر و زندگی (نثر)

مصحح شو:

د یا استعاره (۰/۵)

بررسی دقیق تر:

در دفترِ زمانه فتد نامش از قلم هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت
فتد: می‌افتد (مضارع اخباری) (فتد نامش از قلم: فراموش می‌شود، حذف می‌شود، کنایه) / مردم: انسان / صاحب‌قلم: صاحب علم و معرفت، کنایه از روشنفکر، فرهیخته (قلم: مجاز از اندیشه)
معنی: هر ملتی (کشوری) که انسان‌های اندیشمند و روشنفکر نداشته باشد، به مرور زمان فراموش و حذف خواهد شد. مفهوم: ارزشمندی اصحاب قلم (اندیشمندان) / شاعران و نویسندگان آبروی کشور هستند.
تشبیه: زمانه به دفتر / مراعات نظیر: دفتر، قلم، صاحب‌قلم / واژه‌آرایی (تکرار): قلم

مصحح شو:

الف یا سر من... (۰/۵)

نقشه نهایی:

حتماً شنیده‌اید که درست خواندن و فهمیدن صورت سؤال نیمی از پاسخ است. بر این اساس همیشه سؤالات را با دقت بخوانید و به واژگان آن توجه کنید؛ واژگانی مثل «درست یا نادرست» (در سؤال ۱۱)، «یافت می‌شود / نمی‌شود» (در سؤال ۱۲) و «به جز...» (در سؤال ۱۳).

اسلوب معادله:

نوعی تمثیل است که در آن شاعر در یک مصراع موضوعی را مطرح می‌کند و سپس در مصراع دیگر برای تأیید آن، مثال و نمونه‌ای معادل و برابر همان مصراع می‌آورد.

عیب پاکان زود بر مردم هویدا می‌شود = موی اندر شیر خالص زود پیدا می‌شود

- ♦ آدمی پیر چو شد حرص جوان می‌گردد = خواب در وقت سحرگاه گران می‌گردد
- ✓ اسلوب معادله بر پایه تشبیه بنا شده است اما نباید آن را تشبیه بدانیم.
- ✓ در اسلوب معادله می‌توان بین دو مصراع، مساوی یا «همانطور که» قرار داد.
- ✓ در اسلوب معادله اجزای دو مصراع معادل یکدیگر هستند.
- ✓ در اسلوب معادله دو مصراع از نظر دستوری و معنایی کاملاً مستقل هستند.
- ✓ هرچند در اسلوب معادله دو مصراع از نظر معنایی و دستوری مستقل هستند، مفهوم آن‌ها یکسان است.
- ✓ در اسلوب معادله می‌توان جای دو مصراع را عوض کرد؛ چون دو مصراع استقلال نحوی و معنایی دارند.
- ✓ استقلال نحوی و معنایی دو مصراع یک بیت شرط لازم برای اسلوب معادله است، نه شرط کافی!
- ♦ دل در طلب خنده شیرین تو خون شد جان در طمع لعل شکرخای تو افتاد (اسلوب معادله ندارد).
- ♦ پروانه نیستم که به یک شعله جان دهم شمع که جان گدازم و دودی نیاورم (اسلوب معادله ندارد).
- ✓ اگر در آخر مصراع اول یا اول مصراع دوم حرف ربط وابسته ساز (که، چون، تا و...) به معنی «زیرا» آمده باشد اسلوب معادله نداریم:
- ♦ به پیش چهره تو من ز غم دمی نزنم / که پیش آینه دانی که آه نتوان کرد (اسلوب معادله ندارد).
- ♦ مکن با عشق ای عقل گران جان دعوی بینش / که کوه قاف هم‌پرواز با عنقا نمی‌گردد (اسلوب معادله ندارد).

مثال از منابع درسی:

- ♦ چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان؟ چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان؟ (فارسی ۳)
- ♦ عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را دزد دانا می‌گشت اول چراغ خانه را (فارسی دوازدهم)
- ♦ مستمع صاحب سخن را بر سر کار آورد غنچه خاموش بلبل را به گفتار آورد (فارسی دوازدهم)
- ♦ شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی آشنایان را در ایام پریشانی بپرس (فارسی دوازدهم)
- ♦ عشق بر یک فرش بنشانند گدا و شاه را سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را (فارسی دوازدهم)
- ♦ محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست (فارسی دوازدهم)

بررسی دقیق‌تر:

چرا گزینه ۱ (سرّ من از ناله من دور نیست / لیک چشم و گوش را آن نور نیست) اسلوب معادله ندارد؟ چون:

- (۱) یک مصراع موضوع و مصراع دیگر مثال نیست؛
- (۲) دو مصراع از نظر معنایی به هم وابسته‌اند؛
- (۳) بین دو مصراع نمی‌توان مساوی یا «همان طور که» قرار داد؛
- (۴) اجزای دو مصراع معادل هم نیستند؛
- (۵) جای دو مصراع را نمی‌توان عوض کرد.

۰/۵

۱۴

مصحح شو:

جناس تام (همسان) (۰/۵)

راهنمای مصحح: اگر فقط جناس نوشته باشند ۰/۲۵ کسر شود. به پاسخ‌های درست دیگر نمره داده شود.

بررسی دقیق‌تر:

جهت درک بهتر پاسخ به تحلیل دو بیت توجه کنید:

الف) نی حریف هر که از یاری بُرید

حریف: دوست، همدم، همراه / **پرده:** در اصطلاح موسیقی یعنی آهنگ و نغمه‌های مرتب (پرده اول)، حجاب (پرده دوم) / **پرده دریدن:** کنایه از آشکار کردن راز **معنی** با توجه به ابهام، دوگانه است:

- (۱) نی همدم عاشقانی است که از معشوق خود جدا مانده‌اند و نغمه‌هایش، راز عشق آن‌ها را فاش می‌کند.
 - (۲) نی همدم عاشقانی است که از معشوق خود جدا مانده‌اند و نغمه‌هایش حجاب‌ها را از پیش چشم عاشقان برمی‌دارد تا معشوق حقیقی را ببینند.
- مفهوم:** نی همدم عاشقان هجران‌دیده است / نی افشاکننده راز عاشقان است / نغمه نی موانع رؤیت معشوق را کنار می‌زند.
- جناس تام:** پرده اول، آهنگ و نغمه مرتب و پرده دوم، حجاب / **جناس ناقص:** بُرید و درید (البته برخی این دو واژه را جناس نمی‌دانند) / **استعاره مکنیه و تشخیص:** اگر نی را در معنی حقیقی در نظر بگیریم، تشخیص و استعاره مکنیه هم قابل قبول است.
- نقش دستوری «پرده»:** اولی نهاد، دومی مفعول / **نقش دستوری «ش»:** مضاف‌الیه

ب) آتش است این بانگ نای و نیست باد

هر که این آتش ندارد، نیست باد

نای: نی، گلو، استعاره از مولانا یا هر انسان آگاه / **نیست:** نمی‌باشد (فعل اسنادی) / **باد:** جریان هوا، استعاره از تعلقات و چیزهای بی‌ارزش مادی / **آتش:** استعاره از عشق / **نیست:** نابود (مسند) / **باد:** باشد (فعل اسنادی)

معنی: این نغمه نی (ناله مولانا) آتشی برخاسته از عشق است؛ نه باد هوا! آرزو می‌کنم که هر کس این آتش عشق را ندارد، نابود شود! **مفهوم:** منشأ بانگ نی و سخنان عارف‌سوز عشق است / آرزوی مرگ برای کسانی که عاشق نیستند!

تشبیه: بانگ نای به آتش / **جناس:** جناس تام «نیست و نیست» و «باد و باد» / **تضاد:** باد و آتش — است و نیست / **مراعات نظیر:** بانگ، نای، باد / **تکرار:**

آتش / ابهام تناسب: «باد» در مصراع دوم: فعل داعی (قابل قبول) — جریان هوا (غ ق و متناسب با آتش)

	نوع دستوری «نیست»: در مصراع اول، فعل اسنادی و در مصراع دوم مصدر مرخم (مصدری که «ن» انتهای آن افتاده باشد) / نقش دستوری «باد»: در مصراع اول، اسم در نقش مسند و در مصراع دوم فعل اسنادی (فعل دعایی) نکته طلایی: این بیت ذوقافیتین است؛ یعنی دو قافیه پایانی دارد. توجه کنید که این بیت ردیف ندارد.
۱/۵	۱۵ مصصح شو: الف) تو قلب... : حسن تعلیل یا تشبیه ۵/۰ (ب) من به هر... : مجاز ۵/۰ (ج) جامه‌ای کاو... : تشبیه راهنمای مصحح: اگر برای گزینه الف تشبیه نوشته باشند، اینجا دیگر نمره تعلق نمی‌گیرد. بررسی دقیق‌تر: جهت درک بهتر پاسخ به تحلیل سه بیت توجه کنید: الف) تو قلب فسرده زمینی از درد، ورم نموده یک چند فسرده: یخ‌زده، منجمد / ورم: تورم، برآمدگی؛ (استعاره) ← قله دماوند / یک چند: یک مدت، چندی، زمانی معنی: تو قلب افسرده و یخ‌زده زمین (مردم ایران) هستی که مدتی است از شدت درد، ورم کرده است. مفهوم: دماوند نماد درد و رنج مردم ایران است. / اندوه فراوان آزادی‌خواهان به دلیل ظلم استعاره مکنیه از نوع تشخیص: زمین مثل انسانی است که قلب دارد. / تشبیه: دماوند به قلب فسرده زمین / مراعات نظیر: فسرده، درد و ورم / حسن تعلیل: برآمدگی کوه دماوند به خاطر غم و درد زمین است! / ایهام: فسرده (غمگین / یخ زده) نقش دستوری «قلب»: مسند / نقش دستوری «درد»: متمم / نقش دستوری «یک چند»: قید ب) من به هر جمعیتی نالان شدم جفت بدحالان و خوش حالان شدم جمعیت: انجمن، گروه مردم / جفت: همدم، همراه / بدحالان: کسانی که سیر و سلوک آن‌ها به سوی حق، گُند است. / خوش حالان: رهروان راه حق که از سیر به سوی حق شادمان‌اند. (بدحالان و خوش حالان: تضاد و مجاز از همه انسان‌ها) معنی: من (مولانا) با همه گروه‌ها -چه آنانی که از عشق کم‌بهره‌اند و چه آنانی که در عشق به مراتبی رسیده‌اند- همنشین شده و ناله جدایی از معشوق را برایشان سر داده‌ام. مفهوم: انعطاف‌پذیری نی (مولانا) / همراه شدن نی و عاشق با همگان ج) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است جامه: لباس / غرقه: غرق شده / بدر: پاره کن / ننگ: شرم، بی‌آبرویی / کم از کفن است: بسیار بی‌ارزش است (کنایه) معنی: لباسی را که به خاطر وطن به خون آغشته نشود، پاره کن؛ زیرا سبب بی‌آبرویی بدن (شخص) و بی‌ارزش‌تر از کفن است! (کسی که در راه وطن جان‌فشانی نکند از مرده بدتر است). مفهوم: وطن‌پرستی / توصیه به ایثار در راه وطن مراعات نظیر: جامه، تن و کفن / تکرار: جامه / تشبیه: جامه به کفن نقش دستوری «غرقه به خون»: مسند / حذف فعل: فعل «است» در میانه مصراع دوم به قرینه لفظی حذف شده است. نقشه نهایی: برای پاسخ‌گویی به این نوع از سؤالات از آرایه یا بیتی که تسلط بیشتری دارید شروع کنید و بعد به سراغ آرایه یا بیت دیگر بروید. حواس‌تان به توضیحاتی که جلوی سؤال در پیرامون نوشته شده‌است باشد و یک آرایه را دو بار استفاده نکنید! تشبیه تفضیل چیست؟ ۱) تشبیه تفضیل (برتر) گونه‌ای از تشبیه است که در آن مشبه بر مشبه‌به برتری داده می‌شود: - یکی دختری داشت خاقان چو ماه / کجا ماه دارد دو زلف سیاه؟ ← تشبیه تفضیل دختر خاقان نسبت به ماه - اگر کساد شکر بایدت دهن بگشای / ورت خجالت سرو آرزو کند بخرام ← تشبیه تفضیل شیرینی سخن یار نسبت به شکر و قد وی نسبت به سرو نکته طلایی: «و» عطف اگر بین دو واژه متضاد آمده باشد، می‌تواند مجاز بیافریند: تویی رزاق هر پیدا و پنهان / تویی خلاق هر دانا و نادان پیدا و پنهان: تضاد و مجاز از همه مخلوقات / دانا و نادان: تضاد و مجاز از همه موجودات یا انسان‌ها

قلمرو فکری (۸ نمره)

۴	 مصحح شو: الف) یک غذای ساده (مثل کاجی) از بی‌غذایی بهتر است یا مقدار کمی از هر چیز بهتر از نبودن آن است. (۰/۵) ب) با سیاره مشتری (ستاره خوشبختی) ۰/۲۵ همنشین شده‌ای. (۰/۲۵) ج) از باد صبحگاهی (باد صبا) کمک می‌خواهم (۰/۲۵) که خبری از من (گرفتار زندان) را به دوستانی که آزاد هستند برساند. (۰/۲۵) د) این روسری سفید (برف / ناتوانی و انفعال) را (۰/۲۵) کنار بزن (۰/۲۵) و بر تخت شاهی (قدرت) بنشین (سر رشته امور را در دست بگیر). (۰/۲۵) ه) من برای بیان درد عشق (آرزومندی / بی‌قراری) (۰/۲۵) شنونده‌ای (عاشقی) (۰/۲۵) که درد و داغ هجران را چشیده باشد، می‌خواهم. (۰/۲۵) و) وقتی من به بارگاه الهی می‌رسم (۰/۲۵) و جمال حق بر من جلوه‌گر می‌شود (پرتو خورشید آن زیبایی بر من می‌تابد) (۰/۲۵) خودم را نیز فراموش می‌کنم؛ ۰/۲۵ پس چگونه به یاد تو باشم؟ (نمی‌توانم به یاد تو باشم) (۰/۲۵) راهنمای مصحح: به پاسخ‌های درست مشابه نمره داده شود. نقشه نهایی: ۱/۵ نمره این قسمت از گنج حکمت و روان‌خوانی آمده‌است؛ قطعاً دلیل این کار بسته بودن دست طراح سؤال به دلیل محدودیت دروس امتحانی بوده‌است؛ و الا احتمال طرح سؤال از این بخش‌ها، آن هم با این میزان نمره، بسیار ضعیف است. با این حال توصیه می‌شود بر واژگان ستایش، نیایش، گنج حکمت، شعرخوانی و روان‌خوانی حتی از درس‌های اصلی نیز بهتر مسلط شوید. نکته دیگر این که از آن‌جا که در پاسخ‌دهی به این بخش شما هم‌زمان باید چند کار را انجام دهید و احتمال دارد نتوانید مقدار فضای هر پاسخ را پیش‌بینی کنید یا این‌که پاسخ‌هایتان خط‌خورده و کثیف شود، بهتر است قبل از نوشتن پاسخ در پاسخ‌برگ، آن را در جایی دیگر پیش‌نویس کنید.
۰/۵	 مصحح شو: بی ارزش بودن عمر نزد عاشق یا عاشق از نابودی عمر ترسی ندارد یا برتری عشق بر عمر و زمان در نزد عاشق (یکی از این سه مورد یا موارد مشابه) (۰/۵) نقشه نهایی: یکی دو سال آخر قبل از حذف ادبیات از کنکور، سؤالات ادبیات کتاب‌محور شده بودند و امتحانات نهایی نیز از سالها قبل کتاب‌محور بودند؛ بنابراین اگر بتوانید بر مفاهیم کتاب مسلط شوید حتماً می‌توانید به راحتی نمره کامل این بخش را بگیرید. نکته طلایی: یکی از مفاهیم مهم در عشق و عرفان که در کتاب‌های درسی هم بسیار به آن پرداخته شده، این است که عمر عاشق در برابر عشق و معشوق هیچ ارزشی ندارد و عاشق از نابودی عمرش ترسی ندارد.
۱	 مصحح شو: الف) برف (روی قله) (۰/۵) ب) محمدعلی شاه (۰/۵) راهنمای مصحح: در مورد «الف»، اگر معنی لغوی کافور را نوشته باشند نمره تعلق نمی‌گیرد. در مورد «ب»، هر پاسخی غیر این نادرست است. نقشه نهایی: حواستان باشد که در چنین سؤالاتی و کلاً در سؤالات درک مطلب باید مفهوم و مقصود را بنویسید و اگر معنی واژگان را بنویسید نمره‌ای به شما تعلق نمی‌گیرد. مثلاً در همین سؤال ۱۸ اگر به جای برف روی قله، معنی لغوی کافور را بنویسید، نمره‌ای نمی‌گیرید.
۱/۵	 مصحح شو: الف یا همچو نی زهری... با ۲ یا نقش ظرفیت... (۰/۵) ب یا هر که جز ماهی... با ۴ یا اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق (۰/۵) ج یا هر کسی از ظن... با ۳ یا پنهان ماندن حقیقت... (۰/۵) نقشه نهایی: برای پاسخ‌گویی به این سؤال نیز نخست از بیتی که بر مفهوم آن تسلط دارید شروع کنید و بعد به سراغ بیت‌های دیگر بروید. حواستان به توضیحاتی که جلوی سؤال، داخل پرانتز نوشته شده‌است باشد و یکی از مفاهیم را به هیچ بیتی متصل نکنید. نکته طلایی: درس‌نامه (درس ۶) یکی از دروس مهم در زمینه درک مطلب است که احتمال طرح سؤال در امتحان نهایی از آن بسیار بالاست؛ بنابراین لازم است مفهوم همه ابیات آن را با دقت مطالعه کنید و یاد بگیرید.

الف) لزوم توجه به خرد جمعی (رأی اکثریت / دموکراسی) یا لزوم احترام به عقاید مردم (۵/۰) ب) دعوت به جنبش (و قیام) (۵/۰)
راهنمای مصحح: در مورد «الف»، اشاره به یک مورد کافی است. پاسخ‌های مشابه نمره دارد.

بررسی دقیق‌تر:

«**دلا خموشی چرا؟** چو **خُم** نجوشی چرا؟ **برون** شد از **پرده راز**، تو **پرده پوشی چرا؟**» (عارف قزوینی)
 دل: تشخیص و مجاز از انسان (انسان عاشق) / **خموش:** ساکت (چرا خموشی؟ ← نباید خاموش باشی) / **خُم:** ظرف سفالی بزرگ، اینجا مجاز از شراب داخل آن (چرا چو **خُم** نجوشی؟ ← باید بجوشی، استفهام تأکیدی) / از **پرده برون** شدن: کنایه از آشکار شدن / **پرده پوش:** رازدار (کنایه) (تضاد با «برون شدن از پرده») (تو **پرده پوشی چرا؟** ← نباید پرده پوش باشی)
معنی: ای انسان چرا ساکتی؟ و مثل شراب جوش و خروش و حرکت نمی‌کنی؟! راز عشقت آشکار شد! تو چرا در پی پنهان کردن آن هستی؟!
مفهوم: دعوت به جنبش و حرکت / خروج از سکوت و سکون

نقشه نهایی:

در پاسخ به این‌گونه سؤالات ابتدا باید آنها را به صورت ساده و روان معنی کنید و سپس با دقت در معنی آنها **مقصود** شاعر یا نویسنده را بیابید. اگر در یک بیت یا عبارت به چندین موضوع اشاره شده باشد باید **موضوع اصلی** آن را که از کل بیت یا عبارت دریافت می‌شود، استخراج کنید و در چند کلمه به صورت خلاصه و مختصر و مفید بنویسید.

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۰۷	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	گروه آموزشی ماز		
	نمره		

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱	معنی واژه «دستور» در بیت زیر با معنی این واژه در کدام گزینه یکسان است؟ «تن ز جان و جان ز تن مستور نیست لیک کس را دید جان دستور نیست» الف) به دستور فرمود تا ساروان ب) مرا گفت دستور فرخنده‌رای ج) گر ایدونک دستور باشد کنون د) چه نیکو گفت با جمشید دستور	۰/۵
۲	معنی هر یک از واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. الف) با محتسبم عیب مگویند که او نیز ب) ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است پیوسته چو ما در طلب عیش مدام است مسلك مرغ گرفتار قفس، هم‌چو من است	۰/۵
۳	املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) بفکن ز پی این (اساس / اثاث) تزویر ب) چو عاجز گشت خسرو در جوابش بگسل ز هم این نژاد و پیوند نیامد بیش پرسیدن (ثوابش / صوابش)	۰/۵
۴	در متن زیر یک <u>نادرستی</u> املايي بیابید و درست آن را بنویسید. «عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف... و واصفان حلیه جمالش به تحیر منصوب...».	۰/۵
۵	در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املايي وجود دارد؛ آن دو را بیابید و درستشان را بنویسید. «بهت و حیرت - محفل و ضیافت - ردا و تیلسان - کازیه و جاکاغذی - حوزه ادیب بزرگ - قصد و عظیمت»	۱
۶	در ابیات زیر چند ترکیب وصفی و چند ترکیب اضافی وجود دارد؟ تا واره‌ی از دم ستوران با شیر سپهر بسته پیمان الف) دو - سه ب) سه - دو ج) سه - سه د) چهار - دو وین مردم نحس دیوماند با اختر سعد کرده پیوند	۰/۵
۷	در همه گزینه‌ها، وابسته وابسته وجود دارد، به جز الف) آن روز سیصد تومان پول مجموعاً تهیه کرده بودم که به تهران بیایم. ب) من بعد از خواندن این مطلب متوجه شدم که دنیا عجیب فراموشکار است. ج) این معلم شریف باسواد سفارش کرده بود که از جانب او فاتحه‌ای برای این نویسنده بزرگ طلب کنم. د) یک چادر بزرگ در وسط زده‌اند و بر دیواره آن از اطراف، منظره جنگ و اتارلو را به صورت نقاشی مجسم کرده‌اند.	۰/۵
۸	در متن زیر یک جمله بر اساس الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» بیابید و بنویسید. «ای عزیز! پروانه قوت از آتش خورد، بی آتش قرار ندارد و در آتش وجود ندارد تا آنگاه که آتش عشق او را چنان گرداند که همه جهان آتش ببند. چون به آتش رسد، خود را بر میان زنند. خود نداند فرقی کردن میان آتش و غیر آتش، چرا؟ زیرا که عشق همه خود آتش است.»	۰/۵

ادامه سؤالات در صفحه دوم

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۰۷	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

۹	با توجه به ابیات زیر درست یا نادرست بودن هر مورد را مشخص کنید. خواب و خورت ز مرتبه خویش دور کرد آنگه رسی به خویش که بی خواب و خور شوی گر نور عشق حق به دل و جانت اوفتد بالله کز آفتاب فلک خوب‌تر شوی (الف) در بیت دوم پنج ترکیب اضافی وجود دارد. (درست / نادرست) (ب) ضمیر متصل بیت اول نقش مضاف‌الیهی دارد. (درست / نادرست) (ج) واژه «دور» در بیت اول نقش دستوری «مسند» دارد. (درست / نادرست) (د) «آنگه رسی به خویش» جمله وابسته و «بی خواب و خور شوی» جمله هسته است. (درست / نادرست)	۱
۱۰	با توجه به ابیات زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. گفت: «نزدیک است والی را سرای آن‌جا شویم» گفت: «تا داروغه را گوییم در مسجد بخواب» الف) حذف فعل را بیابید و نوع آن را بنویسید. ب) نقش دستوری واژگان مشخص شده چیست؟ ج) وابسته وابسته را بیابید و نوع آن را مشخص نمایید.	۱/۵

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱۱	هر یک از بیت‌های زیر با کدام مصراع کامل می‌شود؟ الف) ای جویبار جاری زین سایه برگ مگریز (۱) کاین‌گونه فرصت از کف دادند بی‌شماران / ۲. تا در زمانه باقی است آواز باد و باران ب) (۱) ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران / ۲. آینه نگاهت پیوند صبح و ساحل	۰/۵
۱۲	مصراع دیگر بیت زیر را بنویسید. «بنیاد هستی تو چو زیر و زیر شود»	۰/۵
۱۳	نام صاحب هر یک از آثار داده شده را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. الف) فی حقیقة العشق (شهاب‌الدین سهروردی / عین‌القضات همدانی) ب) بخارای من، ایل من (محمد ابراهیم باستانی / محمدبهمن بیگی)	۰/۵
۱۴	شعر «دماوندیه» سروده و کتاب «کلیله و دمنه» ترجمه است.	۰/۵
۱۵	در هر یک از موارد زیر، آرایه درست را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. الف) نی حریف هر که از یاری برید پرده‌هایش پرده‌های ما درید (تکرار - جناس همسان) ب) مزینان از هزار و صد سال پیش هنوز بر همان مهر و نشان است که بود... (تلمیح - تضمین)	۰/۵
۱۶	در بیت «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست» کدام آرایه ادبی دیده نمی‌شود؟ الف) متناقض نما ب) اسلوب معادله ج) حسن تعلیل د) تشخیص	۰/۵

ادامه سؤالات در صفحه سوم

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۰۷	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
	نمره		

۱۷	در هر یک از موارد زیر با توجه به بخش‌های مشخص شده کدام آرایه ادبی دیده می‌شود؟ (الف) آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و خیال در <u>سموم سرد</u> این عقل بی‌درد و بی‌دل پژمرد. (ب) فراش باد صبا را گفته تا <u>فرش زمردین</u> بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات پیورود.	۱
۱۸	در هر یک از موارد زیر یک آرایه ادبی بیابید و مشخص کنید. (آرایه‌ها تکراری نباشند) (الف) کرانه‌های رود فرات خط از کرانه رود تیبر می‌خواندند. (ب) تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دل‌بند	۱
قلمرو فکری (۸ نمره)		
۱۹	موارد زیر را به نثر ساده و روان برگردانید. (الف) یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فروبرده بود. (ب) هرچه به واسطه آن به خدا رسند، فرض باشد به نزدیک طالبان. (ج) صفای اهورایی آن همه زیبایی‌ها به این علم عددبین مصلحت‌اندیش آلود. (د) در دفتر زمانه فند نامش از قلم. (ه) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق (و) بگرای چو ازدهای گرزه بخروش چو شرزه شیر ارغند	۰/۵ ۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۵ ۰/۷۵ ۱
۲۰	مفهوم مرتبط با هر بیت زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (الف) همچو نی زهری و تریاقی که دید؟ (ب) بی‌عشق زیستن را جز نیستی چه نام است؟ (دشواری رسیدن به معشوق / عشق اساس زندگی است / بلاکشی عاشق / نقش ظرفیت وجودی افراد در تأثیرپذیری از عشق)	۱
۲۱	عبارت «از بیم عقب جواره دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیه حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد.» یادآور کدام ضرب‌المثل فارسی است؟	۰/۵
۲۲	منظور نویسنده از متن زیر چیست؟ «... آن جاده روشن و خیال‌انگیزی که گویی یک‌راست به ابدیت می‌پیوندد: «شاهراه علی»، «راه مکه»! شگفتا که نگاه‌های لوکس مردم آسفالت‌نشین شهر آن را کهکشان می‌بیند و دهاتی‌های کاهکش کویر، شاهراه علی، راه کعبه، راهی که علی از آن به کعبه می‌رود. کلمات را کنار زنید و در زیر آن، روحی را که در این تلقی و تعبیر پنهان است، تماشا کنید.»	۰/۵
۲۳	در هر یک از موارد زیر مقصود از قسمت‌های خط‌کشیده شده چیست؟ (الف) پنهان مکن آتش درون را (ب) همتم بدرقه راه کن ای <u>طایر قدس</u> زین سوخته‌جان شنو یکی پسند که دراز است ره مقصد و من نوسفرم	۱
۲۴	در هر یک از بیت‌های زیر بر چه موضوعی تأکید شده است؟ (الف) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت (ب) گفت: «می بسیار خوردی زان چنین بی‌خود شدی.» آن خضر که فرخنده پی‌اش نام نهادند. گفت: «ای بیهوده‌گو حرف کم و بسیار نیست.»	۱
۲۰	موفق باشید.	

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۰۷	مدت امتحان: ۳۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۱۱ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	پاسخنامه	نمره	

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۰/۵	 مصحح شو: گزینه «ج» یا گر ایدونک دستور باشد کنون بگوید سخن پیش تو رهنمون (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: همان‌طور که گفتیم در واژه‌نامه کتاب درسی برای واژه «دستور» دو معنی آمده است: «اجازه» و «وزیر». در بیت صورت سؤال - که از متن درس ششم (نی‌نامه) انتخاب شده است - دستور به معنی «اجازه» به کار رفته است. این معنی فقط در گزینه «ج» آمده و در هر سه گزینه دیگر، «دستور»، معنی «وزیر» می‌دهد. نقشه نهایی: سرتآز پاسخ‌دهی به این سؤال و سؤالات دیگر به تسلط بر واژگان واژه‌نامه بازمی‌گردد؛ دانش‌آموزی که معنی واژه‌ها را به خوبی یاد گرفته باشد، حتماً می‌داند که واژه «دستور» دو معنی دارد: «اجازه» و «وزیر». از اینجا به بعد دو مرحله دیگر وجود دارد. نخست باید با دقت در بیت صورت سؤال، معنی این واژه را استخراج کند و سپس بیت‌های گزینه‌ها را درست و دقیق بخواند و معنی واژه «دستور» را در آن‌ها بیابد و با معنای آن در بیت صورت سؤال مقایسه کند و تفاوت‌ها و شباهت‌ها و پاسخ را پیدا نماید. نکته دیگری که باید درباره این سؤال به آن اشاره شود دو بیت الف و ب هستند که خارج از کتاب درسی انتخاب شده‌اند؛ در این باره باید گفت که اولاً ابیاتی که خارج از کتاب درسی انتخاب می‌شوند معمولاً واژگانشان برای شما آشناست و با درست خواندن آن‌ها به راحتی می‌توانید معنی و مفهومشان را دریابید، ثانیاً اگر هم چنین نباشد، با کمک گزینه‌های دیگر که از کتاب درسی انتخاب شده‌اند می‌توانید به پاسخ درست برسید؛ مثلاً در همین سؤال حتی اگر شما معنی و مفهوم بیت‌های الف و ب را ندانید به راحتی می‌توانید به پاسخ برسید؛ چرا که دو گزینه دیگر در کتاب درسی آمده‌اند و پاسخ یکی از همان دو گزینه است!	۱
۰/۵	 مصحح شو: الف) همیشه، پیوسته، می (یک مورد) (۰/۲۵) ب) روش، طریق (یک مورد) (۰/۲۵) راهنمای مصحح: به هر یکی از معانی نوشته‌شده فوق نمره داده شود. نقشه نهایی: واژه «مدام» از کارگاه متن‌پژوهی درس دوم انتخاب شده که در واژه‌نامه برای آن سه معنی آمده است (همیشه، پیوسته، می) و واژه «مسلک» از داخل متن درس سوم (آزادی) انتخاب شده که برای آن دو معنی ذکر شده است (روش، طریق). در پاسخ‌دهی به این تیپ از سؤالات لغت، به دو نکته توجه داشته باشید: اول این که برای کسب نمره سؤال، نوشتن یکی از معانی کافی است. دوم این که اگر آن واژه غیر از معانی‌ای که در کتاب درسی آمده، معانی دیگری هم داشته باشد، (مثلاً معنی «شیوه» برای «مسلک») نوشتن این معنی نادرست نیست، اما بهتر است معنایی را که در کتاب درسی آمده در اولویت قرار دهید!	۲
۰/۵	 مصحح شو: الف) اساس (۰/۲۵) ب) صوابش (۰/۲۵) بررسی دقیق‌تر: «اساس» به معنی اصل، پایه، بنیاد، بنیان، پی، بن، شالوده و... اما «اثاث» به معنی وسایل و لوازم خانه یا اداره از قبیل میز و صندلی و ...؛ مثال: - بنایی که محکم ندارد اساس بلندش مکن ور کنی زو هراس (سعدی) - قصه‌ها گفتند بی‌اصل و اساس دزدها بگماشتند از بهر پاس (پروین اعتصامی) - جهان چو بر سر راه قیامت است پلی منه اساس اقامت که نیست جای اثاث (صوفی محمد هروی) - خانه چون نبود، اثاث خانه واعظ بهر چیست؟ خانه دل را مکن ویران به این دلخواها (واعظ قزوینی) «ثواب» به معنی مزد و پاداش کار خیر؛ اما «صواب» یعنی راست و درست و صحیح، سزاوار، به جا و...؛ مثال: - عاقل از منافع دانش هرگز نومید نگردد و در دفع مکاید دشمن تأخیر صواب نبیند. (کلیله و دمنه) - حالی صواب آن باشد که جمله به طریق تعاون قوتی کنید تا دام از جای برگیریم که رهائش ما در آن است. (کلیله و دمنه) - گر چه تو غنی و ما فقیریم دلداری دوستان ثواب است (سعدی) - ثواب روزه و حج قبول آن کس بُرد که خاک میکده عشق را زیارت کرد! (حافظ)	۳

۰/۵	۴ مصصح شو: منسوب (۰/۵) بررسی دقیق تر: این متن از درس یکم کتاب (شکر نعمت) انتخاب شده است و مثل بقیه قسمت‌های آن، کلی واژه با اهمیت املائی بالا دارد؛ این واژگان عبارتند از: عاکفان - تقصیر - معترف - واصفان - حلیه - تحیر و منسوب. نکته طلایی: واژه «منسوب» و هم‌آوای آن (منسوب) یکی از پرتکرارترین واژه‌های املائی کتاب‌های فارسی طی سال‌های گذشته بوده است!	
۱	۵ مصصح شو: ردا و تیلسان (۰/۵) - قصد و عزیمت (۰/۵) راهنمای مصحح: اگر بیش از دو مورد نوشته باشد به ازای هر مورد غلط املائی یک پاسخ صحیح حذف شود. واژگان مهم املائی دیگر درس‌های نوبت اول: واژگان مهم املائی درس‌های ۱ تا ۶ را در پاسخنامه دو آزمون قبلی آورده‌ایم؛ در اینجا واژگان مهم املائی دیگر درس‌های نوبت اول را می‌آوریم: ♦ درس هفتم: طالب خُسن، مطلوب و محبوب، واسطهٔ عشق، مأوا و پناهگاه، غایت و نهایت، معرفت و محبت، خیال و سودا، سامان و میسر، فرض و ضروری، حیات و ممات، قوت و خوراک، حبیب و محب، ناگزیر و ناچار، لایق صحبت، بزم و محفل و ضیافت، حریم حسن، نغمهٔ محبت. ♦ درس هشتم: پاریس و پاریز، فرسخ و فرسنگ، الاغ تور، سیرجان و فرسنگان، بیابان ریگزار، چریغ آفتاب، قنات حسنی، اُتراق و اقامت، مراجعه به بانک اعتبارات، تداعی و یادآوری، مخارج قریب شش ماه، تجارت‌خانهٔ معتبر، حواله و نوشته، کازیه و جاکاغذی، استبعاد و بعید شمردن، ماشین تحریر، غایت‌القُصوای مقصود، امان و آتن، سواحل و نواحی، وصله‌های رنگارنگ، طیلسان و ردا، مهد دموکراسی، عقرب جزاره، مار غاشیه، دیوارهای قطور، فراز برج‌ها، کرانه‌های فرات، رود تیر، صباح و سپیده‌دم، حبشه و قلب آفریقا، دولت مستعجل و زودگذر، سوء‌هاضمه، طاق ضربی، اعتصاب کارگران، آیین طریق، پیر مغان، حضرت خضر، سپاه نازی، دهکدهٔ واترلو، طبق و سینی، محوطهٔ میدان، نمط و بساط شطرنج، طاق و فرد، طاق و رواق، جین و طاقه، ابراهیم ادهم ♦ درس نهم: تموز سوزان، ارگ مزینان، مشایعت و بدرقه، فقه و حکمت و عرفان، فقیر و غنی، فیلسوف و فقیه، غرفه‌های مساجد، مدرسه‌های مدارس، حاضر و غایب، حوزهٔ ادیب بزرگ، مرحوم حاجی ملا هادی اسرار، منقلب و دگرگون، غربت زندان، ماوراءالطبیعه، عطر الهام فضای اسرارآمیز، شیعهٔ غریب، حلقوم چاه، هیاهوی گله، نظاره و نگاه، دریای سبز معلق، تلألؤ پرشکوه، قندیل زیبای پروین، تلقی و تعبیر، عظمت و ابدیت پر از قدس، شوموم سرد، صفای اهورایی، علم عددیین مصلحت اندیش، نشئه پاک آن اسرار، شیئهٔ اسب، قاش زین، راه ایل، بساط شیرینی و حلوا، تبعید و دور کردن، غارت و یغما، مصیبت و گرفتاری، بن و بلوط، زغال منقل، آفت و زیان، اتاکی محصور، زندگی پرزرق و برق، غُصهٔ مادر، حد و حصر و محدودیت، ایلخانی قشقایی، ایل و قبیله، قاب لیسانس، مزایای قانونی تصدیق، فخر و مباهات، شادی و غرور، قصد و عزیمت، ایل و عشیره، کوه‌های مرتفع، گردهٔ کهرها و گُرندها، سایهٔ دلاویز چادرها، دامن مُعطر چمن‌ها، سفره‌های پرسخاوت ایل، مواهب خداداد، بهره‌مند شدن، بطالت و بیهودگی، محبوس و مدفون، تاب و تحمل، تکاپو و تلاش، ترقی عدلیه، شاهین تیزبال افق‌ها، زنبوری طفیلی، بساط تهویه، ایل و تبار، بیلاق و قشلاق، غمخوار و اندوه‌گسار، قله‌های کمانه، جیحون و آموی	
۰/۵	۶ مصصح شو: گزینهٔ «ج» یا سه - سه (۰/۵) بررسی دقیق تر: ترکیب‌های وصفی دو بیت: این مردم / مردم نحس / مردم دیوماند (۳ مورد) ترکیب‌های اضافی دو بیت: دم ستوران / شیر سپهر / اختر سعد (۳ مورد) نقشهٔ نهایی: سوالات شمارشی بی‌شک سخت‌ترین سوالات امتحانی هستند؛ مخصوصاً اگر از شما شمارش هم‌زمان دو یا چند موضوع خواسته شده باشد. بنابراین لازم است در پاسخ‌دهی به این سوالات بسیار دقت و احتیاط کنید و تا زمانی که مطمئن نشدید، پاسخ ندهید. ترکیب‌های وصفی و اضافی: به ترکیب اسم با اسم یا ضمیر، ترکیب اضافی و به ترکیب اسم با صفت، ترکیب وصفی می‌گویند. مثال: ترکیب اضافی: شهر تهران - کتاب فاطمه - عمر خویش - لباسش - خانهٔ ما - ستارهٔ غروب - سرور آزادگان - مناسک حج - صاحب بصیرت ترکیب وصفی: شهر زیبا - کتاب خواندنی - عمر طولانی - این دانش‌آموز - دومین امام - چند گل - رنگی دیگر - برترین حماسه نکات طلایی: ♦ کسرهٔ اضافه، نشانهٔ ترکیب وصفی یا اضافی است؛ یعنی هر جا کسرهٔ اضافه به کار رفته باشد، واژهٔ بعد از آن صفت یا مضاف‌الیه خواهد بود؛ مثال: خدای مهربان (مهربان: صفت) / شیر حق (حق: مضاف‌الیه)	

- ♦ همه ترکیب‌های وصفی یا اضافی کسره اضافه ندارند؛ از جمله:
- (۱) صفت‌های پیشین + اسم: آن کتاب / چند گل / دو پسر و... (ترکیب وصفی)
- (۲) اسم + ضمیر متصل: کتابم / کتابش / کتابهایتان و... (ترکیب اضافی)
- (۳) ترکیب‌های وصفی یا اضافی مقلوب: بزرگ مرد (مرد بزرگ) / گردان سپهر (سپهر گردان) / آبان ماه (ماه آبان)
- (۴) ترکیب اضافی که اجزای آن با «را»ی فک اضافه جدا شده باشند: مرا اوج عزت در افلاک توست (اوج عزت من ...)
- ♦ اگر چند اسم پشت سر هم به هم اضافه شوند، اولی مضاف و بقیه مضاف‌الیه هستند؛ یعنی به تعداد مضاف‌الیه‌ها ترکیب اضافی داریم. مثال:
- بانک اعتبارات ایران (دو ترکیب اضافی)
- ♦ در شمارش ترکیب‌های وصفی و اضافی به «و» عطف و ویرگول نیز باید توجه کنیم و واژگان معطوف را نیز باید بشماریم؛ مثال:
- درخت زیبا و بلند (دو ترکیب وصفی) / کتاب تاریخ و جغرافیا (دو ترکیب اضافی) / درخت زیبا، بلند و سرسبز (سه ترکیب وصفی)
- ♦ برخی از راه‌های تشخیص ترکیب‌های اضافی از وصفی عبارتند از:
- (۱) بین موصوف و صفت می‌توان ویرگول گذاشت و پس از پایان ترکیب، فعل «است» آورد.
- صاحب بصیرت (مضاف‌الیه) * متنی نیلگون (صفت) * گردش قرن‌ها (مضاف‌الیه) * پیشامد ناگوار (صفت)
- صاحب، بصیرت است * / متن، نیلگون است. ✓
- (۲) به صفت می‌توان پسوند «تر» اضافه کرد، اما به مضاف‌الیه نمی‌توان:
- مناسک حج (مضاف‌الیه) * مشت روزگار (مضاف‌الیه) * سخنان جذاب (صفت) * قلب فسرده (صفت)
- مکناسک حج‌تر * / سخنان جذاب‌تر ✓
- (۳) بین موصوف و صفت می‌توان «ی» نکره اضافه کرد؛ اما بین مضاف و مضاف‌الیه نمی‌توان:
- مجالس وعظ (مضاف‌الیه) * سپید معجر (صفت) * بی‌خردان سفله (صفت) * منبع بی‌شائبه (صفت)
- مجالسی وعظ * / معجر سپید: معجری سپید ✓
- (۴) بین موصوف و صفت می‌توان «خیلی» یا «بسیار» آورد، اما بین مضاف و مضاف‌الیه نمی‌توان:
- مشت درشت (صفت) * دام شغال (مضاف‌الیه) * مرد کریم (صفت) * چهر دل‌بند (صفت)
- مشت بسیار درشت ✓ / دام بسیار شغال *

۰/۵

۷

گزینه «ج» یا این معلم شریف باسواد سفارش کرده بود که از جانب او فاتحه‌ای برای این نویسنده بزرگ طلب کنم. (۰/۵)

بررسی دقیق‌تر:

در گزینه «الف» در گروه اسمی «سیصد تومان پول»، پول: هسته؛ سیصد: وابسته پیشین صفت شمارشی؛ تومان: وابسته وابسته (وابسته سیصد) از نوع ممیز است.

در گزینه «ب» در گروه اسمی «خواندن این مطلب»، خواندن: هسته، مطلب: وابسته پسین مضاف‌الیه و این: وابسته وابسته (صفت مضاف‌الیه) است.

در گزینه «ج» در گروه اسمی «این معلم شریف باسواد»، معلم، هسته، شریف، وابسته پسین، صفت بیانی، «باسواد» به واژه «معلم» برمی‌گردد (معلم باسواد) پس وابسته هسته است (صفت بیانی) نه وابسته وابسته. در این گزینه در گروه اسمی «برای این نویسنده بزرگ»، «برای» حرف اضافه و «نویسنده» هسته است و وابسته وابسته وجود ندارد.

در گزینه «د» در گروه اسمی «منظره جنگ واترلو»، منظره، هسته؛ جنگ، وابسته پسین مضاف‌الیه و واترلو، وابسته جنگ (وابسته وابسته) از نوع مضاف‌الیه است.

گروه اسمی از هسته و وابسته تشکیل می‌شود. برخی از وابسته‌ها خود وابسته می‌گیرند که به آن «وابسته وابسته» می‌گویند. مثال:

رنگ سفید شیری (رنگ: هسته - سفید: وابسته پسین (صفت بیانی) - شیری: وابسته وابسته (وابسته شیری: صفت صفت))

وابسته‌های وابسته عبارتند از:

۱. ممیز (وابسته صفت شمارشی): برای شمارش تعداد یا وزن موصوف بین صفت شمارشی و موصوف (عدد و معدود) اسمی می‌آید که به آن «ممیز» می‌گویند:

دو دستگاه رادیو - سه تن برنج - یک دست کت و شلوار - هفت فرسخ راه - سه تخته فرش - دو دانه لوبیا - سه متر چوب - چهار شانه تخم مرغ - هفت نفر انسان - ده جلد کتاب -

توجه ۱: ممیزها همان واحدهای شمارش هستند و ممکن است گاهی ناآشنا باشند؛ مثل: دو کیلو پرتقال / دو بیت شعر / یک چمن داغ / دو کوه هیزم

توجه ۲: ممیز علاوه بر صفت شمارشی می‌تواند وابسته صفت مبهم و صفت پرسشی نیز بشود: چند کیلو پرتقال؟ / هر متر پارچه

۲. صفت صفت: اسم + = + صفت + = + صفت: صفتی است که صفت همراه خود را بیشتر معرفی می‌کند؛ یعنی درباره اندازه و درجه آن توضیح بیشتری می‌دهد:

لباس آبی سیر (لباس: هسته - آبی: وابسته (صفت بیانی) - سیر: وابسته وابسته (صفت صفت))

رنگ آبی اناری (رنگ: هسته - آبی: وابسته (صفت بیانی) - اناری: وابسته وابسته (صفت صفت))

توجه: هر چند صفت صفت بیشتر درباره رنگ‌ها کاربرد دارد، اما صفت صفت غیر رنگی هم داریم: زبان فارسی پهلوی - کلاس دوم ابتدایی

۳. مضاف الیه مضاف الیه: اسم + _ + اسم + _ + اسم: مضاف الیه است که به یک مضاف الیه اضافه می‌شود؛ مثال:

کیف پسر همسایه: کیف: هسته (مضاف)، پسر: وابسته پسین، مضاف الیه - همسایه: وابسته وابسته (مضاف الیه مضاف الیه)

- کتاب تاریخ ایران: کتاب (هسته/مضاف)، تاریخ (وابسته پسین / مضاف الیه)، ایران (وابسته وابسته / مضاف الیه مضاف الیه)

محوطه میدان شهر - وسعت استان کرمان

توجه: اسم یا هر کلمه‌ای که در حکم اسم باشد (ضمیر، صفت جانشین اسم)، در جایگاه مضاف الیه مضاف الیه، قرار می‌گیرد؛ مثال:

* گیرایی سخن او * قدرت قلم نویسنده

هسته / مضاف الیه / مضاف الیه هسته / مضاف الیه / مضاف الیه

«او» و «نویسنده» وابسته وابسته، از نوع «مضاف الیه مضاف الیه» هستند. («او» ضمیر و «نویسنده» صفت جانشین اسم است.)

۴. قید صفت: کلمه‌ای است که درباره اندازه و درجه صفت پس از خود توضیح می‌دهد؛ مثال:

هوای نسبتاً خوب: هوا (هسته / موصوف)، خوب (وابسته پسین / صفت)، نسبتاً (وابسته وابسته / قید صفت) -

دوست بسیار مهربان - شرایط تقریباً پایدار

۵. صفت مضاف الیه: اسم + _ + اسم + _ + صفت / اسم + _ + صفت پیشین + اسم

صفتی است که به مضاف الیه افزوده می‌شود؛ مثال:

کتاب پسر بزرگ‌تر: کتاب (هسته / مضاف)، پسر (وابسته پسین / مضاف الیه)، بزرگ‌تر (وابسته وابسته / صفت مضاف الیه)

لیاس این مرد: لباس (هسته / مضاف)، مرد (وابسته پسین / مضاف الیه)، این (وابسته وابسته / صفت مضاف الیه)

دانش آموز پایه دوازدهم - اسیر این جهان - یادآوری خاطره دلپذیر - برنامه کدام سفر؟

نکات وابسته‌های وابسته:

- ♦ برای کشیدن نمودار پیکانی، فلش همیشه از طرف «وابسته وابسته» به «وابسته» و از بین دو تا به هسته وصل می‌شود.
- ♦ ممیزها در صورتی وابسته وابسته هستند که قبل از آن‌ها صفت شمارشی (یا پرسشی یا مبهم) و بعد از آن‌ها هسته بیاید؛ مثال: چند کیلو شکر خریدی؟ (کیلو ممیز است) - دو کیلو (کیلو هسته است نه ممیز)
- ♦ صفت مضاف الیه دو نوع نمودار دارد؛ چون صفت می‌تواند قبل از مضاف الیه یا پس از آن بیاید. (مثال بزنید)
- ♦ برای داشتن یک وابسته وابسته حداقل سه واژه لازم است؛ اما هر سه واژه‌ای که باهم باشند، وابسته وابسته نمی‌سازند؛ در این طور مواقع باید به دقت بررسی کنیم که کلمه سوم به هسته برمی‌گردد یا به وابسته؛ اگر به هسته برگردد وابسته وابسته نداریم؛ مثال: «کتاب خواندن تاریخ» وابسته وابسته ندارد.
- ♦ **نکته مهم:** برای این که بدانیم واژه‌های وابسته هسته است یا وابسته وابسته، بهترین کار این است که آن واژه را با آن دو کلمه امتحان کنیم. مثلاً در گروه اسمی «شهر زیبای تبریز»، شهر هسته و زیبا وابسته پسین از نوع صفت بیانی است. اما «تبریز» چه؟ دو به دو امتحان می‌کنیم: شهر تبریز یا زیبای تبریز؟! بله؛ شهر تبریز؛ پس تبریز وابسته هسته است؛ نه وابسته وابسته!

نکته طلایی:

سؤالات مربوط به وابسته‌های وابسته و تشخیص نوع و رسم نمودار آن‌ها از ثابت‌ترین سؤالات آزمون‌های فارسی پایه دوازدهم هستند!

۰/۵

مصصح شو:

آتش عشق او را چنان گرداند یا همه جهان آتش بیند. (۰/۵) (یکی از این دو جمله کافی است.)

جمله‌های چهار جزئی با مفعول و مسند:

با برخی از فعل‌ها می‌توان جمله‌هایی ساخت که علاوه بر مفعول، دربردارنده «مسند» نیز باشند. عمده فعل‌های این گروه عبارتند از:

- ۱- «گردانیدن» و فعل‌های هم‌معنی آن؛ مثل «نمودن، کردن، ساختن».
- ♦ **مثال:** عشق حقیقی دل و جان را پاک می‌گرداند. (چهار جزئی با مفعول و مسند)
- ۲- «نامیدن» و فعل‌های هم‌معنی آن؛ مثل «خواندن، گفتن، صدا زدن، صدا کردن».
- ♦ **مثال:** مردم او را دکتر می‌نامیدند. (چهار جزئی با مفعول و مسند)
- ۳- «شمردن» و فعل‌های هم‌معنی آن؛ مثل: «به شمار آوردن، به حساب آوردن».
- ♦ **مثال:** دانشجویان او را جزو استادان برتر می‌شمردند.
- ۴- «پنداشتن» و فعل‌های هم‌معنی آن؛ مثل: «دیدن، دانستن، یافتن».
- ♦ **مثال:** برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند. (چهار جزئی با مفعول و مسند)

نکات جمله‌های چهار جزئی با مفعول و مسند:

- ◆ جمله‌های چهار جزئی با مفعول و مسند را می‌توان به جمله‌هایی با ساختار «نهاد + مسند + فعل» تبدیل کرد؛
- مثال (۱) عشق حقیقی دل و جان او را پاک گردانید. ← دل و جان پاک است.
- مثال (۲) کار زیاد احمد را خسته کرد. (گردانید) ← احمد خسته شد.
- ◆ فقط فعل‌هایی جمله چهار جزئی با مفعول و مسند می‌سازند که بتوانیم با یکی از چهار فعل «پنداشتن، شمردن، نامیدن و گردانیدن» جایگزین سازیم.
- مثال: خورشید روز را روشن کرد (گردانید: اسنادی) / هیچکس آن را به پیروی از امیال خویش دگرگون نمی‌سازد. (نمی‌گرداند: اسنادی) / او هرگز در کار دیگران دخالت نمی‌کند (غیراسنادی) / راوی داستان را بیان می‌کند. (غیر اسنادی) / دکتر را صدا زدند (غیراسنادی) / جوانان در کوی و برزن آواز عشق خواهند خواند (غیر اسنادی) / حیات از عشق می‌شناس (بشمر / پندار: اسنادی)
- ◆ فعل مرکب «به شمار آوردن»، هم مفعول می‌خواهد و هم مسند؛ آن را با فعل مرکب «به شمار رفتن / آمدن» که فقط مسند می‌خواهد اشتباه نگیرید.
- مثال: ما او را الگوی خود به شمار می‌آوریم (چهار جزئی با مفعول و مسند) / او الگوی ما به شمار می‌رود. (سه جزئی با مسند)
- ◆ «نامیدن» هم مفعول می‌خواهد و هم مسند. آن را با «نام داشتن» که فقط مسند می‌خواهد اشتباه نگیرید.
- مثال: محققان این ذره را الکترون نامیده‌اند. (چهار جزئی با مفعول و مسند) / این ذره الکترون نام دارد. (سه جزئی با مسند)
- ◆ «نمودن» اگر در معنی «به نظر رسیدن» به کار رود سه جزئی با مسند می‌سازد.
- مثال: خورشید زمین را گرم نمود. (چهار جزئی با مفعول و مسند) / او فرد عاقلی می‌نمود (سه جزئی با مسند)
- ◆ در برخی از جمله‌ها، «مسند» همراه با «متمم» به کار می‌رود. کاربرد چنین جمله‌هایی (چهار جزئی با متمم و مسند) در زبان فارسی اندک است و امروزه فقط از مصدر «گفتن» ساخته می‌شود.
- مثال (۱) مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند. (چهار جزئی با متمم و مسند)
- مثال (۲) نویسندگان به توالی منظم اعمال و احوال داستان هسته‌ها به طرح داستان می‌گویند. (چهار جزئی با متمم و مسند)
- ◆ فعل‌هایی که جمله‌های اسنادی (سه جزئی یا چهار جزئی) نمی‌سازند.
- مثال: «است» در معنی «وجود داشتن» / «شدن» در معنی «رفتن» / «گشتن» در معنی «جست‌وجو کردن» / «گردیدن» در معنی «چرخیدن» / «خواندن» در معنی «قرائت کردن» / «شمردن» در معنی مشخص کردن تعداد / «دیدن» در معنی «نگاه کردن» / «نمودن» در معنی «نشان دادن» / «ساختن» در معنی «تولید کردن» / «کردن» در معنی «انجام دادن».

نکته طلایی:

جمله‌های چهار جزئی با مفعول و مسند هم همانند وابسته‌های وابسته یک پای ثابت سؤالات امتحانی فارسی دوازدهم است.

۹

مصحح شو:

الف) درست (۰/۲۵) ب) نادرست (۰/۲۵) ج) درست (۰/۲۵) د) نادرست (۰/۲۵)

بررسی دقیق‌تر:

قسمت «ج» را دقیق‌تر بررسی می‌کنیم. در این قسمت گفته شده که واژه «دور» نقش دستوری «مسند» دارد. حتماً می‌دانید برای این که یک واژه نقش مسند داشته باشد، فعل جمله باید اسنادی باشد. فعل این جمله (کرد) جزو فعل‌هایی که جمله سه جزئی با مسند می‌سازند نیست؛ اما اگر دقت کنیم، متوجه خواهیم شد که این فعل در این مصراع (جمله) به معنی «گردانید» است؛ بنابراین فعل، اسنادی و جمله چهار جزئی با مفعول و مسند است: خواب و خور (نهاد) تو را (مفعول) ز مرتبه خویش (گروه متممی / متمم قیدی) دور (مسند) کرد. (فعل اسنادی)

توجه داشته باشید که «ز مرتبه خویش» متمم قیدی است و جزو اجزای اصلی جمله به حساب نمی‌آید!

انواع جمله (ساده و مرکب):

جمله از یک نظر به دو گروه تقسیم می‌شود: ساده و مرکب.

جمله ساده: جمله‌ای است که معنایش با یک فعل کامل می‌شود؛ مثال:

◆ کبوتر دانه برمی‌چیند.

◆ خطوط دفاعی دشمن یکسره فرو ریخت.

◆ تلاش کردن و داشتن پشتکار دو عامل مهم موفقیت است.

◆ جملگی ملایکه را در آن حالت انگشت تعجب در دندان تحیر پیمانده بود.

◆ بچه‌های مهندسی جهاد آخرین کارهای مانده را راست و ریس می‌کنند.

غیرساده (مرکب): جمله‌ای است که معنای آن با دو یا چند فعل کامل می‌شود؛ مثال:

◆ اگر تلاش کنی موفق می‌شوی.

◆ چون نوبت به دل رسید، گل دل را از بهشت بیاوردند.

◆ همه حضار یک‌صدا تصدیق کردند که تخلصی بس به جاست.

◆ این‌ها دریادلان صف‌شکنی هستند که دل شیطان را از رعب و وحشت می‌لرزاند.

نکات انواع جمله ساده و مرکب:

♦ در جمله‌های مرکب به جمله‌ای که پیوندهای وابسته‌ساز (حروف ربط وابسته‌ساز) در ابتدا یا بین آن باشد، جمله پیرو (وابسته) و به جمله دیگر جمله پایه (هسته) می‌گویند. مثال:

(۱) من بارها آموخته‌ام که شکست مقدمه پیروزی است.

جمله هسته حرف ربط جمله وابسته

(۲) تا با خاک انیس نگیری، راهی به مراتب قرب نداری

حرف ربط جمله وابسته جمله هسته

(۳) ایلیس با خود گفت [که] هر چه دیدم سهل بود.

جمله هسته حرف ربط جمله وابسته

(۴) اگر ما را آفتی رسد از این شخص از این موضع تواند بود

(۵) ایلیس را چون در دل آدم بار ندادند، مردود همه جهان گشت.

♦ حروف ربط (پیوند) دو گونه است: حروف ربط وابسته‌ساز، حروف ربط همپایه‌ساز:

پیوندها (حروف ربط) وابسته‌ساز: که، تا، زیرا و هم‌معنی‌هایش (چون، چون‌که، برای اینکه، به این سبب که، به خاطر اینکه و ...)، اگر و هم‌معنی‌هایش (چنانچه، به شرطی که، در صورتی که و ...)، همین که، با این که، تا این که، همانطور که، وقتی که و هم‌معنی‌هایش (هنگامی که، هرگاه که، آنگاه که، گاهی که و ...)، گرچه و ...

پیوندها (حروف ربط) هم‌پایه‌ساز: و، یا، اما و هم‌معنی‌هایش (ولی، لیکن و ...) و ...

♦ پیوندهای همپایه‌ساز جمله مرکب نمی‌سازند؛ این نوع حروف ربط، جمله‌های هم‌پایه را به هم پیوند می‌دهند.

مثال: همان رتبه‌های بالا را وعده بگیر و مابقی را نقداً خط بکش. (دو جمله ساده)

♦ حرف «تا» زمانی که بیانگر انتهای یک مسیر (از جایی تا جایی دیگر) یا حدود زمانی (از زمانی تا زمانی دیگر) باشد حرف اضافه است، نه حرف ربط وابسته‌ساز.

مثال ۱: دستش را بالا آورد تا ساعتش را ببیند ← حرف ربط

مثال ۲: با پیروانش درین روز راه افتادند و تا دریا در حدود دو ساعت راه رفتند. ← دو جمله ساده («تا» حرف ربط نیست)

♦ حرف «چون» فقط زمانی که به معنی «وقتی که، زمانی که، برای اینکه و ...» باشد حرف ربط است در غیر این صورت از مقوله‌های دیگری مثل حرف اضافه، قید و ... است.

مثال ۱: نشنوم نیکو و نبینم راست / چون سپهر و زمانه کور و کرم ← «چون» حرف اضافه (سه جمله ساده)

مثال ۲: چو پنجاه سالت برون شد ز دست / غنیمت شمر پنج روزی که هست ← «چو» حرف ربط (یک جمله غیر ساده)

♦ برخی از حروف ربط، مخصوصاً حرف ربط «که» بیشتر مواقع از جمله مرکب حذف می‌شود و گاهی نیز به واژه‌های دیگر می‌چسبند (کاو- کاین و ...).

مثال: گفتم مصطفی جان لابد ملتفت شده‌ای مطلب از چه قرار است. ← گفتم [که] مصطفی جان لابد ملتفت شده‌ای [که].....

♦ گاهی جمله پیرو بین اجزای جمله پایه قرار می‌گیرد.

مثال: این کشور که جولانگاه ستمگران است وطن ماست. ← پایه: این کشور وطن ماست / پیرو: که جولانگاه ستمگران است.

♦ گاهی ممکن است جمله مرکب بیش از یک جمله پایه داشته باشد و آن در صورتی است که جمله‌های پایه، هم‌پایه باشند.

مثال: اگر باران ببارد، چشمه از شوق لبریز می‌شود و دشت، اطلس سبز خود را بر تن می‌کند.

اگر باران ببارد (جمله پیرو) چشمه از شوق لبریز می‌شود (جمله پایه ۱) و (حرف ربط همپایه‌ساز) دشت، اطلس سبز خود را بر تن می‌کند. (جمله پایه ۲)

♦ اگر جمله قبل از پیوند همپایه‌ساز مستقل باشد، جمله بعدی هم مستقل است و اگر جمله قبل از پیوند همپایه‌ساز پایه باشد، جمله بعدی هم پایه است (مثل نکته ۸) و اگر جمله قبل از پیوند همپایه‌ساز، پیرو باشد، جمله بعدی هم پیرو است.

مثال ۱: من درس می‌خوانم و او کار می‌کند. ← (دو جمله مستقل همپایه)

مثال ۲: اگر او درس بخواند و من کار کنم، با هم به نتیجه می‌رسیم. ← (یک جمله مستقل مرکب با پیروهای همپایه)

پیرو ۱ پیرو ۲ پایه

۱/۵

مصحح شو:

الف) فعل «معلوم است.» بعد از «از کجا» (۰/۲۵)؛ حذف به قرینه معنایی (۰/۲۵)

ب) والی: مضاف الیه (۰/۲۵) - خوابگاه: مسند (۰/۲۵)

ج) بدکار (۰/۲۵) - صفت مضاف الیه (۰/۲۵)

بررسی دقیق تر:

یافتن نقش دستوری واژه «خوابگاه» کار دشواری نیست؛ چرا که مصراعی که این واژه در آن آمده به شیوه عادی سروده شده است. اما برای یافتن نقش دستوری «والی» نخست جمله‌ای را که این واژه در آن آمده است از شیوه بلاغی به عادی تبدیل می‌کنیم:

گفت: «نزدیک است والی را سرای آن‌جا شویم.» گفت: سرای والی نزدیک است، (به) آنجا شویم (رویم). ملاحظه می‌کنید که این مصرع سه جمله دارد (گفت / سرای والی نزدیک است / به آنجا رویم) و فعل جمله دوم آن اسنادی است؛ بنابراین نیاز به نهاد و مسند دارد؛ نهاد (گروه نهادهی) «سرای والی» است که «سرا»، نهاد، «والی» مضاف الیه و «نزدیک» نیز مسند است.

	در تعیین نقش دستوری «خوابگاه» نیز باید گفته شود که: هر جمله از چند گروه ساخته شده است که نخست باید آن گروه‌ها را بیابیم و نقش‌شان را تعیین نماییم و سپس در هر گروه نقش دستوری هر واژه را نیز تعیین نماییم. بر این اساس، جمله «مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست.» از سه گروه ساخته شده است: مسجد (گروه نهادی)، «خوابگاه مردم بدکار» گروه مسندی و «نیست» گروه فعلی. در گروه «خوابگاه مردم بدکار»، واژه «خوابگاه» هسته است، بنابراین نقش مسند دارد. «مردم» وابسته پسین مضاف‌الیه است و بدکار وابسته مضاف‌الیه (وابسته وابسته) از نوع صفت بیانی است. نقشه نهایی: برای یافتن نقش دستوری واژگان، اولین کار این است که اگر مصراع یا بیت یا عبارت به شیوه بلاغی آمده باشد، آن را به زبان معیار (شیوه عادی) تبدیل نماییم. کار دوم این است که ببینیم فعل اسنادی است یا غیر اسنادی؛ و پس از آن با توجه به نیاز فعل، نقش اجزای جمله را پیدا می‌کنیم.
قلمرو ادبی (۵ نمره)	
۰/۵	۱۱ مصحح شو: الف) گزینه «۱» یا کاین گونه فرصت از کف دادند بی‌شماران (۰/۲۵) ب) گزینه «۲» یا آینه نگاهت پیوند صبح و ساحل (۰/۲۵) راهنمای مصحح: در هر مورد حتی اگر یک واژه را ننوشته باشند یا اشتباه نوشته باشند نمره تعلق نمی‌گیرد. نقشه نهایی: از هشت قسمت یا موضوع کتاب‌های فارسی که در آزمون‌ها از آن‌ها سؤال طراحی می‌شود، بخش «حفظ شعر» (شعرخوانی) تنها قسمتی است که جای سؤالات آن کاملاً مشخص است؛ بنابراین پیشاپیش این شعرها را حفظ و یک نمره آن‌ها را برای خودتان ذخیره نمایید. به خاطر داشته باشید که موکول کردن این مهم به شب امتحان باعث افزایش فشار عصبی و تلف شدن وقت مطالعه شما خواهد شد.
۰/۵	۱۲ مصحح شو: در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی (۰/۵) راهنمای مصحح: اگر یک واژه را ننوشته باشند یا اشتباه نوشته باشند ۰/۲۵ کسر شود. بیش از یک واژه باشد نمره تعلق نمی‌گیرد. نقشه نهایی: در پاسخ‌دهی به این نوع از سؤالات حفظ شعر، بیش‌تر از سایر سؤالات دقت نمایید؛ چرا که اگر واژه‌ای را جا بیندازید یا اشتباه بنویسید، همه یا بخشی از نمره سؤال را از دست خواهید داد!
۰/۵	۱۳ مصحح شو: الف) اولی یا شهاب‌الدین سهروردی (۰/۲۵) ب) دومی یا محمد بهمن بیگی (۰/۲۵) نکته طلایی: «فی حقیقه العشق» از شهاب‌الدین سهروردی و «تمهیدات» از عین‌القضات همدانی از پرتکرارترین سؤالات تاریخ ادبیات کتاب فارسی دوازدهم در امتحانات نهایی است. درسنامه کامل تاریخ ادبیات در پاسخنامه آزمون قبلی آمده است.
۰/۵	۱۴ مصحح شو: ملک‌الشعراى بهار (بهار) (۰/۲۵) - نصرالله منشی (۰/۲۵) راهنمای مصحح: اگر به ترتیب ننوشته باشند نمره ندارد. نقشه نهایی: به ندرت پیش آمده است که در امتحانات «نام شعر»ی را بدهند و نام شاعرش را بخواهند؛ اما طرح این‌گونه سؤالات درباره شعرهای مشهوری مثل «دماوندیه» و «نی‌نامه» اصلاً بعید نیست؛ بنابراین توصیه می‌شود، در کنار یادگیری نام نویسنده و نام کتاب، نام درس و محتوای آن را نیز به خاطر بسپارید.
۰/۵	۱۵ مصحح شو: الف) جناس همسان (۰/۲۵) ب) تضمین (۰/۲۵) بررسی دقیق‌تر: ♦ تفاوت دو آرایه تکرار و جناس تام (همسان) در این است که اگر هم املا و هم معنای دو واژه یکسان باشد، آرایه تکرار (واژه‌آرایی) است؛ ولی اگر دو واژه فقط یکسان، ولی از نظر معنا متفاوت باشند، آرایه جناس تام وجود دارد.

	مثال ۱: گلاب است گویی به جویش روان / همی شاد گردد به بویش روان ← جناس تام؛ «روان» اول به معنی جاری و «روان» دوم به معنی روح است. مثال ۲: آتش است این بانگ نای و نیست باد / هر که این آتش ندارد نیست باد. (فارسی دوازدهم) ← «تکرار» واژه «آتش» («نیست و باد» جناس تام دارند) ♦ همچنین تفاوت دو آرایه تلمیح و تضمین در این است که در تلمیح در اثنای کلام فقط یکی دو کلمه از آیات، روایات، حکایات و ... می‌آوریم، ولی در تضمین همه یا بخش قابل توجهی از آیه، حدیث یا ... «عیناً» آورده می‌شود. مثال ۱: آن چنان او را می‌گفت که «پولاد کوبند آهنگران». (فارسی دهم) ← تضمین مصرعی از فردوسی به وسیله عبدالحسین وجدانی مثال ۲: با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت (فارسی دوازدهم) ← تلمیح؛ اشاره به جمشید، پادشاه پیشدادی که جامی داشته است (جام جم) که...
۰/۵	۱۶ مصحح شو: گزینۀ «ج» یا حسن تعلیل (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: <u>محرم</u> این <u>هوش</u> جز بی‌هوش نیست / <u>مَرِ زَبان</u> را مشتری جز گوش نیست محرم: همراز، هم‌دل / هوش: زیرکی و آگاهی، استعاره از عشق / بی‌هوش: استعاره از عاشق واقعی / مَر: نشانه‌ای زاید که برای آرایش سخن یا تکمیل وزن یا برای محدود کردن همراه با «را» به کار می‌رفته است. / زبان: مجاز از سخن معنی: فقط عاشقان واقعی حقیقت عشق را درمی‌یابند؛ همان‌گونه که فقط گوش ابزار مناسبی برای درک سخنان زبان است. مفهوم: هر کسی درد عشق را درک نمی‌کند / حقیقت عشق را فقط عاشق می‌فهمد. / فقط عارف دلسوخته درد آشناست. آرایه: تناقض: محرم هوش بودن بی‌هوش! / تشخیص: مشتری بودن گوش! / مراعات نظیر: زبان و گوش / جناس: هوش و گوش / اسلوب معادله و تمثیل: مصراع دوم مثال و معادلی برای مصراع اول است. نکته طلایی: «اسلوب معادله» این بیت، یکی از پر تکرارترین سؤالات آرایه ادبی در آزمون‌های فارسی ۳ بوده است.
۱	۱۷ مصحح شو: الف) متناقض‌نما (پارادوکس / تناقض) (۰/۵) ب) استعاره (استعاره مصرحه) (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: «سموم» یعنی باد گرم کشنده؛ بنابراین نمی‌تواند «سرد» باشد؛ به بیانی دیگر «سموم سرد» یعنی «باد گرم سرد کشنده»! که گرمی و سردی را به طور هم‌زمان به باد نسبت داده‌اند! در توضیح گزینۀ «ب» نیز باید گفت که سعدی ابتدا در ذهنش تشبیهی ساخته است: «فراش باد صبا را گفته تا [سبزه و چمن را مثل] فرش زمردین بگسترده». سپس برای افزایش زیبایی کلامش مشبه و ادات تشبیه را حذف نموده و فقط مشبهه را آورده است که آرایه استعاره مصرحه (آشکار) شکل گرفته است. تناقض (پارادوکس / متناقض‌نما): آوردن و جمع دو واژه یا دو معنی متناقض در کلام، به گونه‌ای که جمع آن‌ها از نظر عقلی و منطقی محال باشد. مثال: <u>دولت فقر</u> خدایا به من ارزانی دار! / <u>از تهی سرشار</u> جویبار لحظه‌ها جاری است. / <u>در نومییدی بسی امید است</u> / پایان شب سیه سپید است. انواع متناقض‌نما: ♦ تناقض در واژه: خراب‌آباد / سیه‌روز / عریان‌پوش / ♦ تناقض در ترکیب: فریاد بی‌صدا / خفتگان بیدار / پیدای پنهان / دریای آتش و ... ♦ تناقض در جمله: - کسی که وسعت او در جهان نمی‌گنجد / به خانه دل من آمده است مهمانی - ز کوی یار می‌آید نسیم باد نروزی / از این یاد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی - گدای کوی تو از هشت خلد مستغنی است / اسیر عشق تو از هر دو عالم آزاد است! فرق متناقض‌نما و تضاد: تضاد آوردن دو امر متضاد است، بدون آنکه متناقض هم باشند؛ مانند «صبح هوا سرد بود و اکنون گرم است»؛ اما در متناقض‌نما، تضاد در یک امر است؛ نه دو امر؛ مانند «اکنون هم گرم است و هم سرد». مثال دیگر: تو کچل هستی و من موفرری! (تضاد) / کچل موفرری وارد شد! (تناقض)

متناقض‌نماهای کتاب فارسی ۳:

منبع درسی	متناقض‌نما
درس ۶	همچو نی زهری و تریاکی که دید / همچو نی دمساز و مشتاقی که دید
درس ۶	محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست
درس ۹	و از آن است که ماوراءالطبیعه را ... در کویر به چشم می‌توان دید.
درس ۹	آن باغ پر از گل‌های رنگین و... در سموم سرد این عقل بی‌درد و بی‌دل پژمرد.
درس ۱۱	لبریز زندگی است نفسهای آخرت / آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه.
درس ۱۳	قصه است این؛ قصه ... هیچ - همچون پوچ - عالی نیست.
درس ۱۳	رخش، آن طاق عزیز / آن تایی بی‌همتا ...
درس ۱۴	بعد از این وادی عشق آید پدید / غرق آتش شد کسی کانجا رسید.
درس ۱۴	هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است.
درس ۱۷	... مگر روزی به پایان این دریای بیکران رسم.
درس ۱۸	یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است.

۱۸

مصحح شو:

الف) مجاز (۰/۲۵): کرانه‌های فرات: مجاز از مردم و شاهان ساکن در کرانه فرات یا خط: مجاز از فرمان یا رود تیبر: مجاز از شاهان ایتالیا (یک مورد) (۰/۲۵)
 یا: کنایه (۰/۲۵): خط خواندن: کنایه از پیروی کردن. (۰/۲۵)
 ب) حسن تعلیل (۰/۲۵): این که شاعر دلیل پنهان شدن دماوند در پشت ابر را مردم‌گریزی دانسته، دلیلی هنری و ادبی است. (۰/۲۵)
 یا: کنایه (۰/۲۵): دل‌بند کنایه از زیبا و دوست‌داشتنی (۰/۲۵)
 یا: تشخیص (استعاره) (۰/۲۵): دماوند [مثل انسان] چهره دارد و آن را از مردم می‌پوشاند. (۰/۲۵)
 یا: مراعات نظیر (۰/۲۵): روی، چشم و چهره (۰/۲۵)
 یا: اغراق (۰/۲۵): زیاده‌روی در وصف بلندی دماوند (۰/۲۵)

نقشه نهایی:

این سؤال، سؤالی ضعیف به نظر می‌رسد و بعید است در امتحان نهایی چنین سؤالی طراحی شود؛ به هر حال در پاسخ به این‌گونه سؤالات به خاطر داشته باشید که از آرایه‌های ساده مثل تکرار و مراعات نظیر شروع کنید و اگر نیافتید سپس به سراغ آرایه‌های پیچیده‌تر بروید و نکته دیگر این که فقط به ذکر نام آرایه بسنده نکنید و بنویسید که این آرایه در کجای بیت یا عبارت و به چه شکل آمده است؛ مثلاً فقط به نوشتن «مجاز» اکتفا نکنید؛ بلکه بنویسید کدام واژه مجاز دارد و مجاز از چیست.

نکته طلایی:

این سؤال، به ویژه حسن تعلیل قسمت «ب»، بارها در امتحانات نهایی مورد پرسش واقع شده است.

قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۹

مصحح شو:

الف) یکی از عارفان (۰/۲۵) در حالت تفکر عارفانه فرو رفته بود. (۰/۲۵)
 ب) هر چیزی که به وسیله آن به خداوند برسند در نظر سالکان (عارفان) (۰/۲۵) واجب (ضروری) است. (۰/۲۵)
 ج) صفای الهی آن همه زیبایی‌ها (۰/۲۵) به این علم حسابگر مادی (۰/۲۵) آلوده شد. (۰/۲۵)
 د) در دفتر روزگار (به مرور زمان) (۰/۲۵) فراموش (حذف) خواهد شد. (۰/۲۵)
 ه) من برای بیان درد عشق (آرزومندی / بی‌قراری) (۰/۲۵) شنونده‌ای (عاشقی) (۰/۲۵) که درد و داغ هجران را چشیده باشد، می‌خواهم. (۰/۲۵)
 و) مثل اژدهای سمی (زهرآگین) (۰/۲۵) حمله‌ور شو (۰/۲۵) و مانند شیر خشمگین و غضبناک (۰/۲۵) نعره بکش (فریاد برآور). (۰/۲۵)
راهنمای مصحح: به پاسخ‌های درست مشابه نمره داده شود.

نقشه نهایی:

در بخش معنی شعر و نثر شما باید دو کار انجام دهید: اول این که ابیات و عبارات را از شیوه بلاغی به صورت عادی (زبان معیار) تبدیل کنید و دیگر این که واژگان دشوار و قدیمی را با واژه‌های آسان و امروزی جایگزین سازید. بنابراین تسلط بر واژگان متون درسی و مبحث دستور دو پیش‌نیاز مهم برای موفقیت در بخش معنی شعر و نثر است.

نکته طلایی:

واژه‌های «فرض، شرحه‌شرحه، فراق، اشتیاق، گرز، شرز و ارغند» جزو واژگان طلایی هستند و در انواع سؤالات (لغت، املا، معنی و ...) به دفعات از آن‌ها استفاده شده است؛ همین‌گونه است بیت: «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت.»

۱	۲۰ مصصح شو: الف) نقش ظرفیت وجودی افراد در تأثیرپذیری از عشق (۰/۵) ب) عشق اساس زندگی است (۰/۵) نقشه نهایی: برای یافتن مفهوم یک بیت یا عبارت قدم نخست خوانش درست آن است و پس از آن باید بتوانیم آن را معنی کنیم و سپس با دقت در معنی، مفهوم را استخراج نماییم. نکته طلایی: طراحان سؤال می‌توانند از همه جای متن‌های اصلی کتاب و با احتمال کمتر حتی از بخش‌های گنج حکمت، شعرخوانی و روان‌خوانی سؤالات درک مطلب طراحی کنند؛ اما احتمال طرح سؤال از ابیات قلمروی فکری کارگاه متن‌پژوهی بسیار بیشتر از بقیه قسمت‌ها است. علاوه بر آن، برخی از انواع ادبی مثل غنایی (مثلاً درس «هی‌نامه»)، قابلیت بیشتری برای طرح سؤالات درک مطلب دارند.
۰/۵	۲۱ مصصح شو: از چاله درآمدن و در چاه افتادن یا از بیم مار به دهان اژدها رفتن یا هر ضرب‌المثل مشابه دیگر (یک مورد) (۰/۵) نقشه نهایی: با جرأت می‌توان گفت که حداقل ۷ نمره از ۱۰ نمره سه مبحث دستور، آرایه‌های ادبی و درک مطلب، همان سؤالات کارگاه متن‌پژوهی کتاب درسی هستند؛ بنابراین تسلط بر سؤالات کارگاه متن‌پژوهی می‌تواند یک حاشیه امنیت مهم در آزمون‌های درس فارسی برای شما ایجاد نماید.
۰/۵	۲۲ مصصح شو: تفاوت نگاه علمی و خشک مردم شهر با نگاه ساده و معنوی مردم روستا یا تقابل عقل و احساس یا توصیه به ترک ظاهر بینی و توجه به عمق و باطن (یک مورد) (۰/۵) نکته طلایی: نکوهش نگرش علمی و مادی به پدیده‌ها و این که با دانش و خرد نمی‌توان زیبایی و معنویت را درک کرد، یکی از مفاهیم مهم درس کویر است که بارها در امتحانات از آن سؤال آمده است.
۱	۲۳ مصصح شو: الف) خود شاعر (ملک‌الشعرای بهار) (۰/۵) ب) پیر و مرشد (مراد) (۰/۵) بررسی دقیق‌تر: الف) پنهان مکن آتش درون را زین سوخته‌جان شنو یکی پند آتش: استعاره از خشم و اعتراض / سوخته‌جان: کنایه از «آزرده و دردمند» (منظور خود شاعر است) (صفت جانشین اسم) / یکی پند: یک پند، پندی معنی: خشم و اعتراض را پنهان نکن و از این شاعر آزرده و دردمند نصیحتی بشنو. مفهوم: دعوت به قیام و اعتراض / ستم‌ستیزی ب) همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نوسفرم (حافظ) همت: عنایت، طلب دعای خیر و عنایت از پیر و مرشد (اصطلاح عرفانی) / بدرقه: همراهی، مشایعت، مجازاً راهنما و نگهبان، راهبر / طایر: پرنده / قدس: پاکی (طایر قدس: پرنده بهشتی، استعاره از پیر و مرشد) / نوسفر: کنایه از بی‌تجربه / جهش ضمیر: همت را بدرقه راهم کن / استعاره و تشخیص: بدرقه (رهبر و پیشوا) راه بودن همت / مراعات نظیر: ره، سفر و مقصد معنی: ای پیر و مرشد! دعای خیرت را راهنما و نگهبان راه من کن؛ زیرا راه رسیدن به معشوق دراز است و من هم بی‌تجربه هستم. مفهوم: ضرورت بهره‌گیری از مرشد در راه عشق و عرفان / عنایت پیر و مرشد موجب کمال است / دشوار بودن راه عشق و عرفان. نقشه نهایی: قسمت «ب» این سوال از کارگاه متن‌پژوهی درس سوم انتخاب شده است و این به آن معناست که یادگیری معنی، مفهوم، لغت، املا، آرایه و نکات دستوری این ابیات نیز مهم است.
۱	۲۴ مصصح شو: الف) ضرورت وجود پیر و راهنما در زندگی (وصف مقام والای پیر و مرشد) (۰/۵) ب) نفس خطا و گناه مهم است؛ نه کم و زیاد بودن آن (خوردن شراب، چه کم چه زیاد گناه است) (۰/۵) راهنمای مصحح: به پاسخ‌های مشابه نمره داده شود.

۲۰	بررسی دقیق تر: الف) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت آن خضر که فرخنده پی‌اش نام نهادند ۱) آیین: روش، مذهب / ۲) طریق: راه، روش دینی، مذهب (آیین طریق: راه شناخت حق، راه عرفان) / ۳) نفس: مجاز از دعا یا سخن یا همراهی / ۴) مغان: موبدان زرتشتی؛ در ادبیات عرفانی، عارف کامل و مرشد را [پیر مغان] گویند / ۵) خضر: نام یکی از انبیاست که در نزد صوفیان مقامی ممتاز دارد. وی در ظلمات، چشمه «آب حیوان» را یافت و از آن آشامید و عمر جاودان یافت؛ نماد راهنمای کامل / ۶) فرخنده پی: خوش قدم، نیک پی، خوش یمن معنی: حضرت خضر که به خوش قدمی معروف بود، راه عرفان و شناخت حق را از همراهی و دعای عارف کامل به دست آورد. مفهوم: برتری عارف کامل (پیر مغان) بر حضرت خضر(ع) / ضرورت وجود پیر و راهنما در مسیر زندگی / مقام والای پیر و راهنما ب) گفت: «می بسیار خوردی، زان چنین بی خود شدی» گفت: «ای بیهوده گو، حرف کم و بسیار نیست!» ۱) بی خود: مست، بی اختیار / ۲) حرف: مجاز از سخن (حرف کم و بسیار نیست: مقدار کار مهم نیست؛ نفس کار مهم است، کنایه) معنی: محتسب گفت: شراب زیاد خورده‌ای و به همین دلیل از خود بی خود شده‌ای. مست گفت: ای نادان؛ خوردن شراب حرام است؛ چه کم باشد، چه زیاد! مفهوم: نفس خطا و گناه مهم است؛ نه کم یا زیاد بودن آن / خوردن شراب کم هم باشد گناه است! نکته طلایی: درس دوم کتاب درسی (مست و هشیار) یکی از ساده‌ترین و در عین حال زیباترین درس‌های کتاب است و در عین حال مفاهیم بسیار مهمی دارد که بارها در آزمون‌ها مورد توجه قرار گرفته است!
	موفق باشید.